

Kristiansund
kommune

**Planstrategi 2024–2027 og
planprogram for kommuneplanens
samfunnsdel 2024–2036**

Innholdsfortegnelse

1.: Innledning	3
2.: Plansamarbeid Nordmøre	4
2.1: Rammer for planleggingen.....	4
2.1.1: Lokale rammer	4
2.1.2: Regionale føringer	4
2.1.3: Nasjonale føringer	4
2.1.4: FNs bærekraftsmål.....	5
3.: Utfordringsbildet for Nordmøre	6
3.1: Globale megatrender som påvirker Nordmøre.....	6
3.1.1: Digitalisering	6
3.1.2: Globalisering.....	6
3.1.3: Ukrainakrigen.....	6
3.1.4: Pandemien	6
3.1.5: Naturlap og klimaendringer	6
3.1.6: Urbanisering.....	6
3.2: Utviklingstrekk og utfordringer for Nordmøre.....	7
3.2.1: Bærekraft.....	7
3.2.2: Demografi.....	7
3.2.3: Næringsgrunnlag og arbeidsmarkedet.....	8
3.2.4: Bostedssituasjonen, nabolag og sentrumsutvikling	10
3.2.5: Klimagassutslipp og naturmangfold	10
3.2.6: Energi og krafttilgang.....	12
3.2.7: Folkehelse, inkludering og integrering	12
3.2.8: Arealbruk	13
4.: Nordmørsstrategien 2030: Vi løfter Nordmøre sammen!	14
5.: Utfordringsbildet for Kristiansund kommune	15
5.1: Demografi.....	15
5.2: Den varme byen	18
5.3: Den kloke byen	20
5.4: Den smarte byen.....	22
5.5: Den modige byen	24
5.6: Menneskelige ressurser	24
5.7: Økonomi.....	24
6.: Kommunal planstrategi	25
6.1: Kommuneplanens samfunnsdel.....	25
6.2: Kommuneplanens arealdel.....	25
6.3: Planarbeid	26
6.3.1: Kommuneplan	26
6.3.2: Kommunedelplaner	26
6.3.3: Temaplaner	27
7.: Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel	31
7.1: Formålet med planarbeidet.....	31
7.2: Revidering av kommuneplanens samfunnsdel	31
7.3: Planprosessen med frister og deltakere.....	32
Fremdriftsplan.....	32
7.4: Medvirkning	32
7.5: Behov for utredning.....	33
8.: Kilder og kunnskapsgrunnlag	34

1.: Innledning

Kommunal planstrategi er hjemlet i plan- og bygningsloven §10-1, og skal utarbeides og vedtas senest ett år etter konstituering av nytt kommunestyre.

Planstrategien skal klargjøre hvilke oppgaver kommunen bør starte opp eller videreføre i perioden 2024–2027. Planleggingen skal være behovstyrt og ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig.

Kommunal planstrategi drøfter utviklingstrekk som påvirker kommunen som samfunn og organisasjon. Dette er grunnlaget for å vurdere planbehovet i perioden. Planstrategien er ikke en plan. Planstrategien er ikke en arena for å vedta mål og strategier.

Workshop bystyresalen i forbindelse med mulighetsstudie nytt sykehjem.

Foto: Ingunn Strand

2.: Plansamarbeid Nordmøre

Kommunene Aure, Averøy, Gjemnes, Kristiansund, Smøla, Sunndal, Surnadal, og Tingvoll deltar i et plansamarbeid, som er organisert i regi av Nordmøre Interkommunalt Politisk Råd (IPR). Målet er å styrke samfunnsutviklingen på Nordmøre, bygge kompetansemiljø innen planlegging på tvers av kommunene, og at vi skal ha et økt regionalt fokus i den kommunale planleggingen. Det er også et behov for innovasjon innen fagområdet.

Felles planstrategi er et ledd i dette arbeidet. Kommunene har samordnet seg i arbeidet med planstrategien. Det ble i forrige periode utført et administrativt arbeid med å peke på felles utviklingstrekk og utfordringer for Nordmøre. I denne perioden samarbeidet kommunene med hjelp av fylkeskommunen i å utarbeide et felles kunnskapsgrunnlag.

Kapittel 1–4 i planstrategien er felles for kommunene. Det øvrige er kommunespesifikt. Hver enkelt kommune vil fylle inn eget materiale og fremme planstrategien for politisk behandling i den enkelte kommune.

2.1: Rammer for planleggingen

2.1.1: Lokale rammer

Hensikten med å slå sammen planstrategi og planprogram er å få til en effektiv saksbehandling. I forslag til planstrategi for Kristiansund kommune 2024–2027 redegjør kommunedirektøren for en revidering av kommuneplanens samfunnsdel. Dette vil gjøre kommuneplanen til et oppdatert og godt politisk styringsverktøy for folkevalgte.

Kommuneplanens samfunnsdel danner grunnlaget for hvordan vi skal løse vårt samfunnsoppdrag. Den viser en retning for Kristiansund kommune inn i vår nære fremtid og danner utgangspunktet for hvordan vi skal ivareta kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver. Det er de til enhver tid gjeldene nasjonale og regionale planer som legges til grunn for kommunal planlegging.

2.1.2: Regionale føringer

Statlige og regionale organer og kommunene skal legge den regionale planstrategien til grunn for det videre planarbeidet i regionen. Plan- og bygningsloven § 7-2.

Regional plan skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen. Plan- og bygningsloven § 8-2.

Fylkeskommunale planer som legger føringer for det kommunale planarbeidet:

- Regional planstrategi Møre og Romsdal 2020–2024 med fire langsiktige utviklingsmål.
- Fylkesplan for Bærekraftsfylket Møre og Romsdal 2021–2024.
- Tilhørende fylkesstrategier på en rekke tema, en tematisk regional plan og noen regionale delplaner.

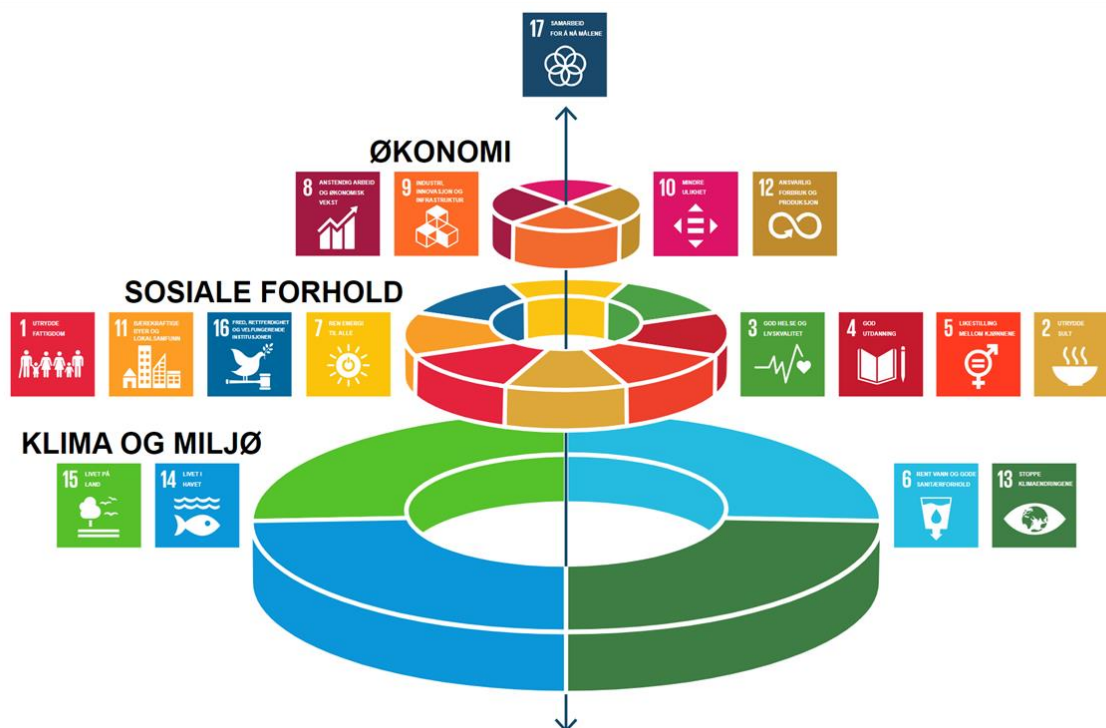
2.1.3: Nasjonale føringer

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2024–2028, signaler til hva som blir med

- bærekraftsmålene skal ligge til grunn
- gode, lokale planprosesser og medvirkning -er viktig
- sosial bærekraftig utvikling og aldersvennlig samfunn
- behov for mer differensiert arealpolitikk
- veikart for grønt industriløft
- forventninger om lokale ambisjoner i arkitektur og byggeskikk - byplanlegging viktig framover, men også styrket jordvern
- klima- og naturutfordringer må sees i sammenheng
- samfunnstrygghet og klimatilpassing også sentralt

2.1.4: FNs bærekraftsmål

Regjeringen har bestemt at de 17 bærekraftsmålene til FN skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i de største utfordringene i vår tid, også i Norge.

Graphics by Jentur Lakranta/Abate

Kilde: Stockholm Resilience Centre ved Stockholm University.

Figuren viser bærekraftsmålene som bryllupskake-modell. Bryllupskake-modellen plasserer disse tre dimensjonene på ulike nivåer. Bærekraftsmålene som er knyttet til klima og miljø, er plassert nederst for å vise at de er mest grunnleggende. Det neste nivået i bryllupskaken viser bærekraftsmål tilknyttet sosiale forhold og neste nivå er bærekraftsmål tilknyttet økonomi.

Bærekraftsmålene reflekterer de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling; klima og miljø, økonomi og sosiale forhold. Disse tre dimensjonene innlemmer hverandre, økonomi er en del av samfunnet, som igjen er en del av våre økosystemer. Med andre ord så kan vi ikke ha en økonomi uten et samfunn, og vi kan ikke ha et samfunn uten en jord.

Denne gjensidige avhengigheten mellom bærekraftsmålene gjør at oppfyllelsen av målene på et område er avhengig av oppfyllelsen av målene på andre områder. Det er derfor nødvendig å systematisk kartlegge sammenhengene mellom bærekraftsmålene, for å unngå målkonflikter og ivareta en økosystembasert tilnærming. Dette betyr å se på hvordan oppnåelsen av et mål kan påvirke andre mål.

I kommunale planer vil en kartlegging av sammenhenger mellom mål være nyttig, mens for et enkeltprosjekt gir skalaen et rammeverk for å identifisere hvordan prosjektet kan påvirke andre prosjekter og satsningsområder.

Kilde: Rita Nerland (21.11.2022).

3.: Utfordringsbildet for Nordmøre

3.1: Globale megatrender som påvirker Nordmøre

3.1.1: Digitalisering

Det meste av fremtidig effektivisering, utvikling og verdiskaping vil basere seg på digital teknologi. Digitalisering er uten tvil den trenden som i størst grad ser ut til å påvirke arbeidslivet i regionen, og behovet for teknologikompetanse går igjen på tvers av bransjer og verdikjede. Kompetanse til å nytte teknologien avgjør hva effektene blir.

3.1.2: Globalisering

Globalisering er en samlebetegnelse for en rekke drivkrefter. Politisk styring, nasjonal økonomi og rettsordning påvirkes av krefter utenfor nasjonalstaten, og innebærer stadig nye rammevilkår for kommunene. Når det gjelder næringsliv innebærer globalisering en økende grad av samhandling, integrasjon og avhengighet i handel. Eksportindustrien på Nordmøre har lang erfaring med globale markeder, for eksempel eksport av klippfisk og laks, olje og møbler.

3.1.3: Ukrainakrigen

Krigen i Ukraina har ført med seg flere flyktninger til Norge og Nordmøre. Dette har ført til at befolkningstallet på Nordmøre gikk opp i 2022. Krigen i Ukraina har ført med seg mer finansiell ustabilitet, og skapt endringer i de globale verdikjedene og høyere handelskostnader. Ukraina og Russland står for hele 53 % av den globale handelen med solsikkeolje og -frø, samt 27 % av det globale markedet for hvete. Dette kan føre med seg matmangel og høyere matvarepriser. Russland er verdens største oljeeksportør, og 25 % av EUs oljeimport kom fra Russland. I tillegg til olje sto Russland for 40 % av EUs import av naturgass. Dette har ført til høyere energipriser, men også et større fokus på produksjonen av olje og gass i Norge som kan føre til mer næringsaktivitet på Nordmøre.

3.1.4: Pandemien

I den siste planperioden har verden og Nordmøre vært igjennom en 2-årig pandemi som stengte ned samfunnet. Koronapandemien har gjort verdensøkonomien mer sårbar, og dette fører med seg en risiko for sosial uro, matmangel og økonomisk tilbakegang som følge av inflasjon. Pandemien førte med seg en redusert folkehelse, og langvarige sosiale og økonomiske konsekvenser for Norge og Nordmøre. Det aktivitetsnivået som fantes i lokalsamfunnene, har blitt redusert ved at folk har blitt vant til å sitte hjemme og de har mindre å rutte med.

3.1.5: Naturtap og klimaendringer

Global oppvarming og tap av natur er den største miljøutfordringen verden står overfor. Som alle land er Norge forpliktet til å kutte i utslipp av klimapåvirkende gasser gjennom global klimaavtale. FNs naturavtale fra 2022 forplikter oss til å ta vare på naturmangfoldet. Hvert land skal ha konkrete mål for vern og restaurering av natur, og for klimagassutslipp, og rapportere på dem. Nordmøre må ta sin del av de nasjonale forpliktelsene og forberede seg på en mer offensiv nasjonal naturvern- og klimapolitikk. Klimaendringer fører allerede til mer intens nedbør som kan gi økt fare for flom og skred. Langs kysten kan vi få økt risiko for orkan og stormflo, og på sikt havnivåstigning. Dette vil få store konsekvenser både for næringslivet og ulike samfunn langs kyst og vassdrag.

3.1.6: Urbanisering

Prosessen hvor mennesker flytter fra distriktene til byer, kalles urbanisering. Urbanisering er en nasjonal og internasjonal trend, og en stadig større andel av verdens befolkning bor i byer. I dag bor over halvparten av jordas befolkning i byer, og innen 2050 er det ventet at mer enn 3 milliarder mennesker vil flytte til byer, ifølge FN-sambandet. Å opprettholde et desentralisert bosetningsmønster krever at flere blir boende eller flytter til distriktene. For Møre og Romsdal er urbaniseringen en utfordring fordi en ser at unge mennesker flytter ut av fylket, og til større byer.

3.2: Utviklingstrekk og utfordringer for Nordmøre

Nordmøre står ovenfor utfordringer som i stor grad må løses på tvers av kommunegrensene. Kommunen på Nordmøre har ulike fortrinn som gjør at de kan ha mye å lære fra hverandre. Det etablerte plansamarbeidet på Nordmøre er en styrke for kommunene. Her kan det vurderes om man skal ha flere interkommunale planer på ulike områder. Utviklingstrekken som blir beskrevet senere i dette kapitlet utfordrer Nordmøre til å tenke annerledes om vekst. Det jobbes med å få på plass en Nordmørsstrategi, som skal bidra til å gjøre Nordmøre mer attraktiv, hvor man jobber mot; bostedsattraktivitet, næringsattraktivitet og besøksattraktivitet.

3.2.1: Bærekraft

I 2021 ble alle kommunene i Møre og Romsdal kartlagt etter den internasjonale standarden United 4 Smart Sustainable Cities (U4SSC). U4SSC er med på å kartlegge hvor godt kommunene innfrir bærekraftsmålene med å anvende måleindikatorer for bærekraft. Gjennom denne kartleggingen har det pekt seg ut 6 områder som kommunene bør jobbe med for å bli mer bærekraftige.

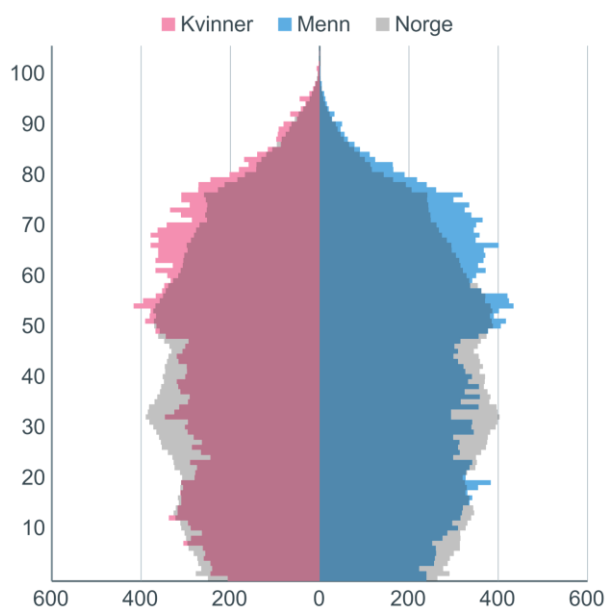
Disse 6 områdene er

- smart og bærekraftig vann- og avløpssektor
- fattigdom og sosial inkludering
- sirkulær økonomi
- digitalisering i offentlig sektor
- offentlige bygg bærekraftsertifisering
- lokalmat og mattrygghet

Både planlegging og bærekraft handler om å se sammenhenger og veie interesser mot hverandre. Dette krever at de som tar avgjørelser har kunnskaper om konsekvensene et tiltak har for ulike grupper, natur og økonomisk grunnlag. Synliggjøring av målkonflikter og sammenhenger blir derfor viktig i arbeidet med bærekraft framover. Utfordringer blir å løfte blikket opp fra egne hjertesaker, sektorer og geografiske områder. Dette kan bare gjøres ved å legge til rette for samarbeid.

3.2.2: Demografi

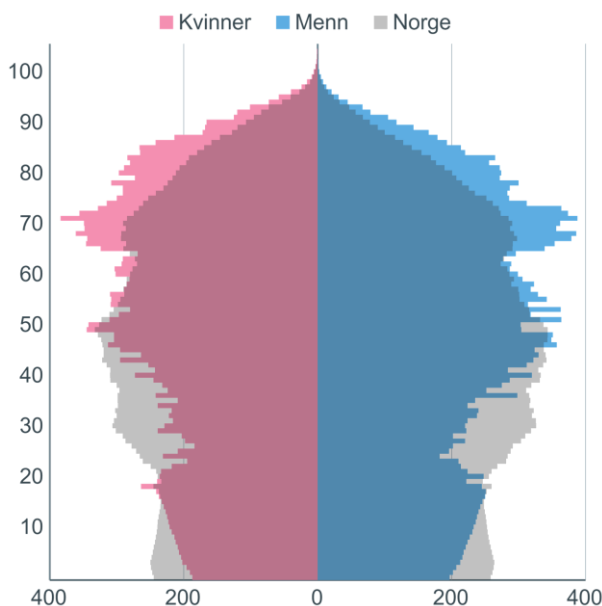
Den demografiske utviklingen på Nordmøre er preget av nasjonale utviklingstrekk; færre barn, flere eldre og færre i arbeidsdyktig alder. Det er også færre kvinner enn menn i alderen 20-40 år, og det er lavere fødselstall per kvinne på Nordmøre enn landsgjennomsnittet. Dette gjør at det blir færre barn i regionen. Dette vil i framtiden sette press på de offentlige tjenestene, samtidig som tilgangen til kompetanse og arbeidskraft blir færre.

Kilde: Regional analyse, Telemarksforskning.

Figuren viser innbyggere på Nordmøre etter kjønn og alder i 2023. Rosa viser kvinner og blått viser menn. Skyggen viser hvordan fordelingen på kjønn og alder er i Norge.

Som region holder folketallet seg samlet sett stabilt, men aldersfordelingen i befolkningen representerer en utfordring. Det vil være flere som er over enn under 50 år på Nordmøre i 2040. Ifølge regional analyse så vil folketallet synke til 46 385 innbyggere i 2050.

Kilde: Regional analyse, Telemarksforskning.

Figuren viser innbyggere i Nordmøre etter kjønn og alder i 2040. Rosa viser kvinner og blått viser menn. Skyggen viser hvordan fordelingen mellom kvinner og menn på landsbasis er.

Nettoflytting

Gjemnes, Averøy og Kristiansund har hatt vekst i folketallet i den siste tiårsperioden. De andre kommunene i regionen har hatt et ganske stort fødselsunderskudd og nedgang i folketallet i denne perioden. Fra perioden 2018–2022 har alle kommunene unntatt Gjemnes hatt et netto innflytningstap. Den største utflyttingen skjer til Oslo og Trondheim. I 2022 var det spesielt høy innflytting til Sunndal, Tingvoll og Smøla. I 2022 fikk Nordmøre flere som flyttet inn enn ut. Dette kommer fra flyktingene fra Ukraina. Det ville blitt nedgang i folketallet på Nordmøre uten innvandringen fra Ukraina.

Nordmøre har en gammel befolkning. Det gjør at det er mange eldre som trer ut fra arbeidslivet og relativt få unge som er på vei inn i arbeidslivet. Det gjør at forventet nettoflytting er høyere, ettersom det trengs innflytting for å fylle arbeidsplassene. Arbeidsplassutviklingen i egen region har bidratt negativt i hele perioden siden 2005 og særlig i de siste årene. Arbeidsplassveksten i naboregionene har også vært dårlig de siste årene.

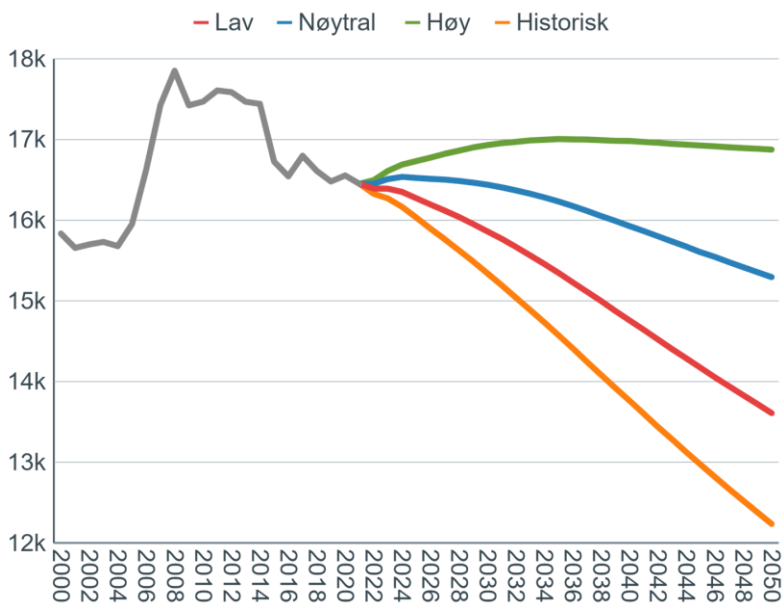
3.2.3: Næringsgrunnlag og arbeidsmarkedet

Antall arbeidsplasser

Antall arbeidsplasser i Nordmøre har sunket i den siste tiårsperioden. Det har vært vekst i antall arbeidsplasser i offentlig sektor, men veksten har vært mye lavere enn i resten av landet og for de andre fylkesregionene. Regionsenteret Kristiansund har 98 % arbeidsplassdekning og få statlige kompetansearbeidsplasser. Dette blir ekstra utfordrende når Kristiansund sykehus legges ned ved åpningen av Sykehuset Nordmøre og Romsdal på Hjelset i 2025.

I næringslivet har antall arbeidsplasser gått ned. Nordmøre har dermed ikke vært en attraktiv region for næringslivet. I 2021 var det en sterk nedgang i antall arbeidsplasser i næringslivet. Så dette er en trend som vil vedvare med mindre det skapes høy næringsattraktivitet på Nordmøre.

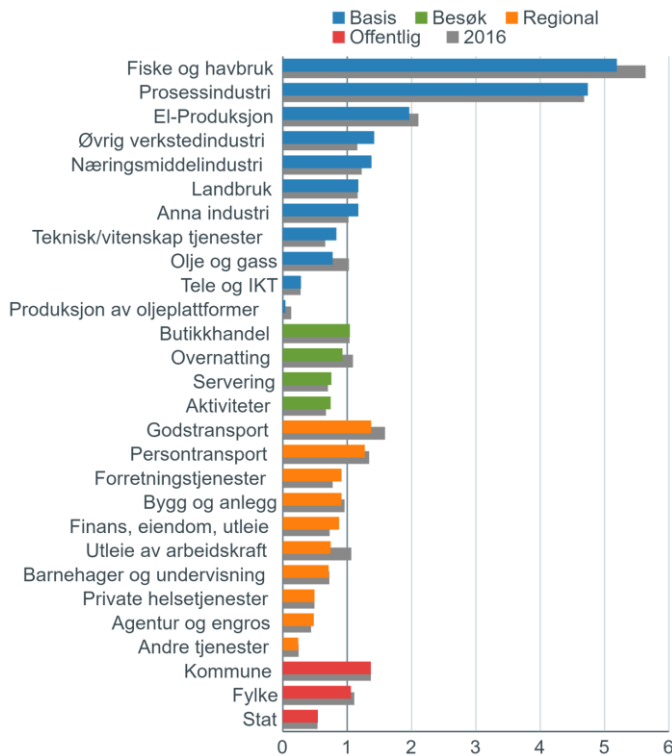
Kilde: Regionalanalyse, Telemarksforskning.

Figuren viser arbeidsplassutvikling i næringslivet på Nordmøre etter framtidig attraktivitet.

Bransjestruktur

Nordmøre har hatt en lite gunstig bransjestruktur for å få vekst i den siste 10-års perioden. Nordmøre har en stor andel arbeidsplasser i bransjene fiske og havbruk og prosessindustri. Det er også en høyere andel av bransjene el-produksjon, øvrige verkstedindustri, næringsmiddelindustri og annen industri. Basisnæringene står sterkt i denne regionen.

Næringsfordelt er det offentlig administrasjon og jordbruk, skogbruk og fiske som har hatt størst nedgang i sysselsettingen. Personlig tjenesteyting har hatt sterkest relative vekst, men er fremdeles en liten næring. I de næringene som sysselsetter flest (industri, undervisning og helse- og sosialtjenester) har sysselsettingen vært stabil.

Kilde: Regionalanalyse, Telemarksforskning.

Figuren over viser bransjefordelingen på Nordmøre i 2022. Tall over 1 er bransjer som Nordmøre har relativt mye av.

Bransjefordelingen i 2016 vises i de grå søylene. På den måten ser vi hvilke bransjer som har økt eller redusert sin andel i løpet av de siste årene.

Sysselsetting

Den demografiske utviklingen viser et økende behov for sysselsatte innen helse- og omsorgstjenestene, mens det blir færre barn og yngre. Tallet sysselsatte som er 55 år eller eldre blir ofte brukt som et tall på hvor mange som vil gå ut av arbeidslivet de neste ti-årene. 20 % av de som jobber innen helse- og omsorgstjenestene er over 55 år. De må erstattes, enten gjennom rekruttering eller gjennom endra bruk av teknologi og effektivisering, om verdiskaping og offentlige tjenester skal være av samme omfang i framtiden.

Kompetanse og utdanning

Utdanningsnivået i Møre og Romsdal har økt de siste årene, men det er stor variasjon mellom kommunene. I Nordmøre er andelen av den sysselsatte befolkningen med minst tre års høyere utdanning 31,2 %. Det er mye lavere enn andelen for Norge 41,4 % og også lavere enn middels av regionen i fylket 32,2 %. En stor utfordring framover blir å tiltrekke seg mennesker med kompetanse regionen har behov for. Satsningen på videreutvikling og styrking av utdanningstilbudet gjennom byggingen av Campus Kristiansund på Nordmøre er viktig i den sammenheng, slik at ungdommen i regionen kan ta utdanning lokalt. Campus Kristiansund og Normoria er to prosjekter som kan skape høyere attraktivitet og mulig vekst for både Kristiansund og resten av region Nordmøre framover.

Tilgjengelighet

Nordmøre er en utfordrende region fra naturens side, noe som gir fragmentert og kostbar transport i form av reisetid, ferger og bompenger. Det er sterkt behov for bedre tilgjengelighet mellom regionsenteret og kommunene i regionen i forhold til bo- og arbeidsmarked. Bedre tilgjengelighet til Kristiansund lufthavn Kvernberget, nye Campus Kristiansund, nye Normoria kulturhus i Kristiansund, samt andre urbane tilbud i regionsenteret vil gjøre hele Nordmøre mer attraktiv. Arbeidsmarkedene vil bli større og mer mangfoldige og næringslivet i Nordmøre vil ha større utviklingsmuligheter ved en mer tilknyttet region. Det blir også viktig å få på plass den nye veien mellom Kristiansund og Hjelset, for å sikre pasienter i Nordmøre en effektiv og sikker tilgjengelighet til sykehuset.

3.2.4: Bostedssituasjonen, nabolag og sentrumsutvikling

Eneboliger dominerer bostedstilbudet i distriktene, også på Nordmøre. Skal distriktskommunene være attraktive bo- og arbeidsmarkeder, må tilbudet bli mer variert. Etterspørselen etter andre boformer og gode nabolag har fått mer oppmerksomhet de senere årene.

Boligbygging

Boligbyggingen på Nordmøre har vært lavere enn forventet de siste 10 årene. Det blir bygd færre nye boliger i Nordmøre, 3,1 per 1000 innbygger, enn det blir bygd i Norge og de andre regionene i fylket. Dette kan for det meste forklares med den lave befolkningsveksten på Nordmøre, men det bygges fortsatt mindre boliger enn det befolkningsveksten skulle tilsi. Dette vil etter hvert svekke bostedsattraktiviteten i Nordmøre ved at tilgangen på nye boliger blir vanskeligere.

Bostedstrategiske tiltak

Et viktig kjennetegn ved kommuner som har lyktes med bostedstrategiske tiltak, er at tiltak og prosjekt er strategisk forankret i plan i kommunen. Her skildrer et mål og tiltak for utviklingsarbeidet, samt definerte innsatsområde for arbeidet. Kommunen har tatt en strategisk rolle i arbeidet med bostedetablering og bostedutvikling, og har satt av ressurser til å jobbe med dette.

Gode sentrum og nabolag

Stedsutvikling og næringsutvikling henger sammen: «Sentrum som inneholder et variert tilbud av møteplasser, handel, tjenester og kulturaktiviteter bidrar til småbyens attraktivitet og konkurransekraft» (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2019). Program for bærekraftig by- og tettstedutvikling har eller har hatt samarbeid med Kristiansund, Smøla, Aure, Tingvoll, Sunndal, Averøy om stedsutvikling. Programmet tilbyr kompetanseheving/rettledning/samarbeid og tilskudd til prosjekter som bidrar til økt attraktivitet. Per mars 2023 er det aktive sentrumsprosjekt i Smøla, Aure, Kristiansund og Averøy.

3.2.5: Klimagassutslipp og naturmangfold

Arealendringer er den viktigste årsaken til at arter blir utryddet. Arealendringer påvirker naturen og naturtypene. Arealendringer og nedbygging av natur fører også til store klimagassutslipp. Noen naturtyper, slik som myrer og våtmarker, lagrer store mengder karbondioksid. Hvis disse naturtypene blir utbygd fører det med seg både et stort direkte utslipp av CO₂ som er lagret, men også indirekte utslipp av tapt framtidig lagring av CO₂. Fra 1988 til 2018 forsvant 215,5 km² inngrepsfri og villmarkspreget natur på Nordmøre. Det finnes 76 rødlistet naturtyper i Møre og

Romsdal i 2018. Her er det slåttemark og sørlig slåttemyr som er kritisk truet. Naturtypene blir mest påvirket av klimaendringer, men nedbygging av areal er også en viktig faktor.

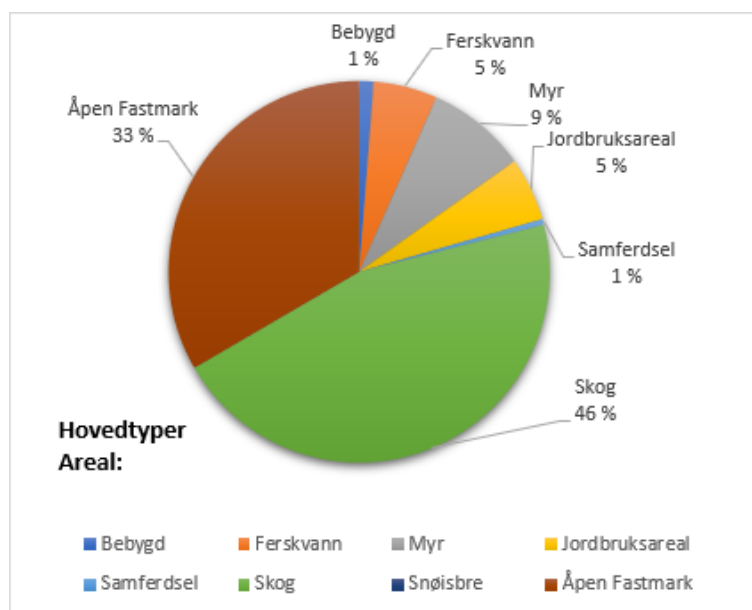
Arealendringer og klimatiske endringer er også en viktig påvirkningsfaktor for at 762 arter er truet eller sårbare i Møre og Romsdal i 2021. De fleste artene på den listen er tilknyttet til skogen. Det finnes også 82 fremmedarter i fylket som har høy risiko for å invadere og påvirke de opprinnelige artene. Etter FNs naturavtale (2022) så skal 30 % av all natur på land, hav, innsjøer og elver vernes innen 2030. Det skal restaureres 30 % av all natur som er delvis ødelagt innen 2030. Naturvern skal være representativt, det vil si at områdene som blir vernet skal dekke alle naturtyper og de skal henge godt sammen.

Tabellen under viser vernet natur i Nordmørskommunene.

Kommune	Vernet natur (prosent)
Aure	2,7
Averøy	1,1
Gjemnes	1,4
Kristiansund	0,2
Smøla	12,6
Sunnadal	64,9
Surnadal	35,9
Tingvoll	2,2
Alle kommuner	22,8

Kilde: Miljødirektoratet.

Figuren under viser hovedtyper areal på Nordmøre.

Kilde: Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO), AR5.

Klimagassutslipp

Parisavtalen forplikter Norge til å kutte utslippene med minst 55 % innen 2030. Klimagassutslippene har gått ned 1 % fra 2009 til 2021 for Nordmørskommunene.

Utslippene fra Tjeldbergodden metanolfabrikk og Hydro Aluminium Sunndal utgjorde 71 % av utslippene fra Nordmørskommunene i 2021.

- Sjøfart 13 %
- Jordbruk 7 %
- Veitrafikk 5 %
- Annen mobil forbrenning 2 %
- Avfall og avløp, luftfart og oppvarming utgjør resten, under 2 %

Alle planprosesser og saksvedtak må ta hensyn til behovet for klimatilpassing. Det vil bli en betydelig økning av ekstrem nedbør, regnflommer, skredfare og stormflo i Møre og Romsdal.

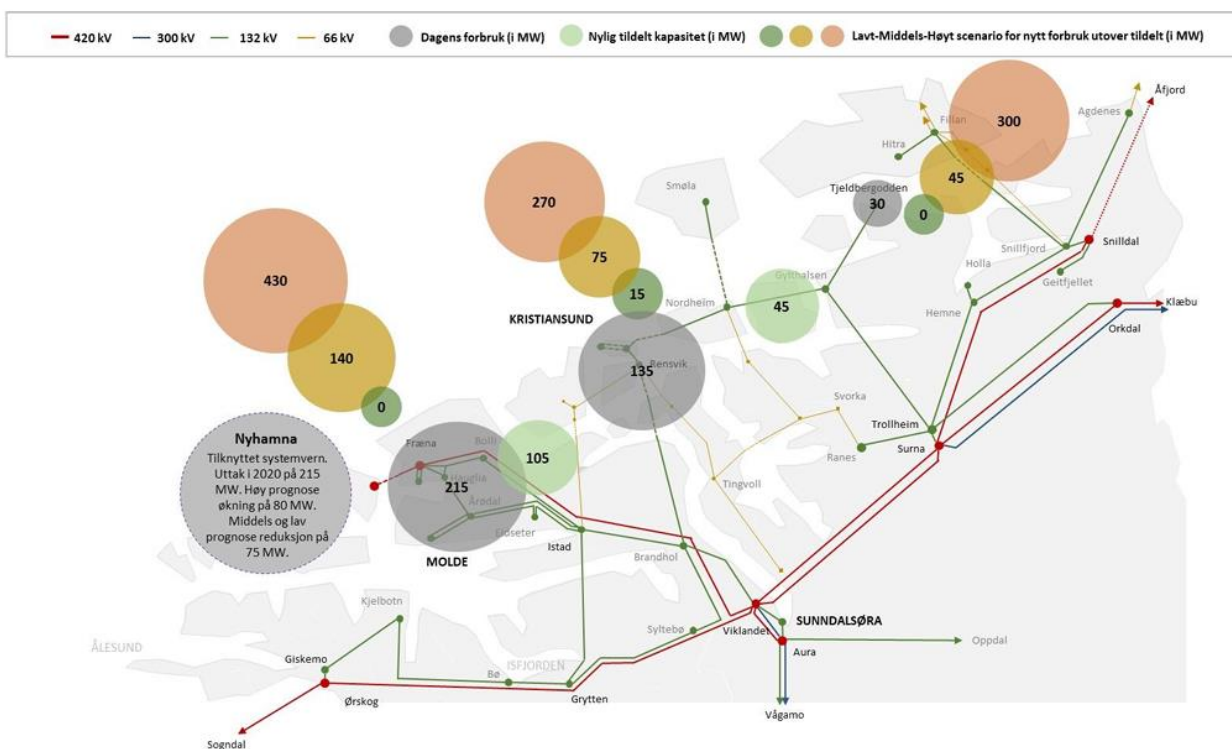
3.2.6: Energi og krafttilgang

Både Møre og Romsdal og Nordmøre produserer mindre energi enn det forbrukes. Omtrent 60 % av kraftbehovet i fylket blir produsert i fylket, resten blir importert utenfra. Indre Nordmøre er med i nettområde D som har det største forbruket av energi i fylket. Dette er på grunn av den kraftintensive industrien som Hydro Aluminium. Det er forventet en større økning i energiforbruket i de kystnære delene av fylket framover. En av grunnene for dette er utbyggingen av kraftlinjer til oljeplattformene som en del av det grønne skiftet. Dette vil øke energiforbruket betydelig, og gjøre regionen enda mer avhengig av å importere strøm.

For å bedre energibalansen i regionen så må det produseres mer strøm. Dette kan gjøres ved å effektivisere og utvide energiproduksjonen fra eksisterende energikraftverk, eller ved å utbygge nye kilder for energiproduksjon som; vannkraft, vindkraft, havenergi og bølgekraft, geoenergi, solkraft og bioenergi.

Det er også store forbruksplaner på Nordmøre som blir avgrenset på grunn av nettkapasiteten. I dag så er forbruket på Nordmøre 135 megawatt (MW). I scenariet for forbruksvekst fram mot 2040 er det i teorien kun kapasitet innenfor dagens strømmnett å øke forbruket til 270 MW.

Den forventede økningen i behovet for elektrisitet, i kombinasjon med svakt transmisjonsnett og lite ny produksjon, gjør det utfordrende å etablere ny industri. Behovet for nye nett-tiltak på Nordmøre er nært knyttet til forbruksutviklingen. Dette krever tett samarbeid mellom Statnett og regionale nettselskap, og med aktuelle forbruksaktører.

Kilde: Statnett, Konseptvalgutredning – Tilrettelegging for forbruksvekst i Nordmøre og Romsdal.

Figuren viser scenario for forbruksvekst fram mot 2040 (i MW), der tre scenarier for fremtidig forbruksvekst vises. Grå sirkel viser dagens forbruk med tall fra referanseåret 2020. Høyscenariet vil innebære en nær tredobling av historisk forbruk fram mot 2040.

3.2.7: Folkehelse, inkludering og integrering

En betydelig del av befolkningen under 18 år på Nordmøre lever i husholdninger med lavinntekt. Det gjør at mange barn og unge som følge av foresatte sin økonomi, ikke får delta i fritidsaktiviteter på lik linje med andre barn. Det er en fare for at disse barna blir stående utenfor viktige sosiale arenaer som følge av dette. Når det gjelder tallet på personer i husholdninger med vedvarende lavinntekt (3-års periode) har det i de aller fleste av kommunene på Nordmøre vært en reduksjon de siste årene.

Tabellen under viser husholdninger med lavinntekt i kommunene på Nordmøre. (alle tall i prosent)

Kommuner	2019	2020	2021
Kristiansund	16,6	15,7	15,2
Averøy	11,1	12,8	11,5
Gjemnes	10,9	11,2	13,0
Tingvoll	16,0	15,1	16,5
Sunndal	16,9	15,6	16,0
Surnadal	13,0	14,3	14,4
Smøla	14,6	11,2	9,4
Aure	18,7	17,4	15,8

Kilde: Møre og Romsdal fylkeskommune.

Innvandrere

Nasjonale tall viser at innvandrerbefolkninga er overrepresentert blant husholdninger med lavinntekt. I perioden 2019–2021 var 31 prosent av innvandrere en del av husholdninger som hadde vedvarende lavinntekt, i den resterende delen av befolkningen er 7,5 % i samme situasjon. Innvandrerbefolkningen utgjør en betydelig del av befolkningen i kommunene på Nordmøre.

En ny NOU om arbeidsinnvandrere avdekker at denne gruppen, trass i at de er i arbeid, har vansker med å bli integrert i det norske samfunnet. Arbeidsinnvandrere fra sentral- og Øst-Europa har svakere rettigheter til språkopplæringen enn flyktninger og få tiltak er rettet mot denne gruppa. Det viser seg at arbeidsinnvandrerne har lav deltakelse i frivillige organisasjoner/fritidsaktiviteter og deltar i liten grad ved valg. Mange har vanskelig for å bli integrert i lokalmiljøet der de bor. Mangelfulle språkkunnskaper både i engelsk og norsk gjør integreringen ekstra vanskelig for mange i denne gruppen.

3.2.8: Arealbruk

Det aller meste av tiltak og satsinger fordrer arealbruk. Derfor er det også mye om arealbruk i andre deler av dokumentet. I denne delen viser vi:

- At planlagt nedbygging av dyrket og dyrkbar jord varierer, men er minkende over tid. Det meste av omdisponeringen skjer i samsvar med plan- og bygningsloven.
- Av det faktisk nedbygde arealet, representerer veier og infrastruktur den største parten, fulgt av bostedsområde.
- Det er generelt avsett mye areal til framtidig vekst i bolig- og hyttemarkedet, men svært ulikt mellom kommunene, og ikke proporsjonalt med ventet folkevekst og etterspørselen etter fritidsboliger.

Tabellen under viser omdisponering av dyrket og dyrkbar jord. (alle tall i dekar 2022)

Kommuner	Omdisponering i alt	Dyrka jord	Dyrkbar jord	Vedtaket etter jordloven, dyrket jord	Vedtaket etter jordloven, dyrkbar jord	Vedtaket etter plan- og bygningsloven, dyrket jord	Vedtaket etter plan- og bygningsloven, dyrkbar jord
Kristiansund	1	1	0	0	0	1	0
Averøy	17	11	6	1	0	10	6
Gjemnes	4	4	0	2	0	2	0
Tingvoll	0	0	0	0	0	0	0
Sunndal	5	0	5	0	1	0	4
Surnadal	0	0	0	0	0	0	0
Smøla	1	0	1	0	0	0	1
Aure	11	0	11	0	2	0	9
SUM	39	16	23	3	3	13	20

Kilde: Møre og Romsdal fylkeskommune.

Tabellen viser hvor mye av dyrket og dyrkbar jord i de ulike kommunene i Nordmøre som har blitt omdisponert til andre formål enn landbruk. Tabellen over viser også hvorvidt denne jorden har blitt omdisponert etter vedtak i plan- og bygningsloven og/eller vedtak i jordloven. Vi kan se at det er Averøy og Aure som har hatt mest dekar av dyrkbar eller dyrket jord omdisponert.

4.: Nordmørsstrategien 2030: vi løfter Nordmøre sammen!

Målet for Nordmørsstrategien er; "Et bærekraftig og attraktiv Nordmøre". Vi skal løfte Nordmøre sammen ved at:

- Vi styrker felles gjennomslagskraft ved faglig og politisk samarbeid.
- Vi tar tak i det vi selv kan gjøre noe med, med tillit til hverandre.
- Vi skal framsnakke de som lykkes og heie på de som tør.
- Vi tenker omdømme i alt vi gjør.

Nordmørsstrategien skal være en overordnet og samlende strategi for samarbeidet mellom Nordmørskommunene gjennom Nordmøre IPR. Strategien kommer også med en handlingsdel som skal roteres årlig. [Mer informasjon finner du på Strategi og handlingsplan - Nordmøre IPR \(nipr.no\)](#). Strategien bygger på Telemarksforskning sin analyse i 2022 av regionens attraktivitet for bosetting og næringsutvikling. Ideen er at vi som kommuner, ved å jobbe med de faktorene vi kan påvirke for å øke attraktiviteten, kan gi en mer positiv samfunnsutvikling enn om vi ikke gjør slik innsats. Derfor har kommunene på Nordmøre gått for to nordmørsløfter med hver sine underordnede delstrategier.

Nordmørsløftet for bolyst og bostedsattraktivitet:

- Vi skaper og utvikler gode nærmiljø og tettsteder i alle kommuner.
- Vi skal ha et sterkt regionsenter i en samskapende region.
- Vi ser på, og verner om, kultur og natur som verdifulle for trivsel og mangfold.
- Vi utvikler gode tjenester der innovasjon er vår vei.

Nordmørsløftet for næringsattraktivitet:

- Næringsliv og kommuner er samsnakkert og koordinert.
- Økt kompetanse til arbeidsmarkedets behov.
- Vi bygger regionen sammen.

5.: Utfordringsbildet for Kristiansund kommune

Forventninger om at verden skulle bli normal igjen etter koronapandemien ble annerledes med Russlands invasjon av Ukraina. Dette har konsekvenser også for vår kommune som følge av renteoppgang og høyere priser. Fremover vil vi ha utfordringer med demografien og klima, sammen med endringer i flyktningetjenesten og store budsjettutfordringer med renter og inflasjon. Mange virksomheter melder om økt aktivitet og økt antall ansatte. Flere nye virksomheter etablerer seg i de ulike næringsparkene vi har, og arbeidsledigheten er på et historisk lavt nivå. Utfordringen for mange nå er å få tak i nok kvalifisert arbeidskraft.

5.1: Demografi

Den demografiske analysen viser at alderssammensetningen vil endre seg relativt mye gitt tidsperioden. Klart størst vekst er forventet å komme i aldersgruppen 67 år og eldre. Elevtallet er ventet å synke drastisk. Følgende områder må gis særlig oppmerksomhet med sikte på å opprettholde og tilpasse tjenestetilbudet

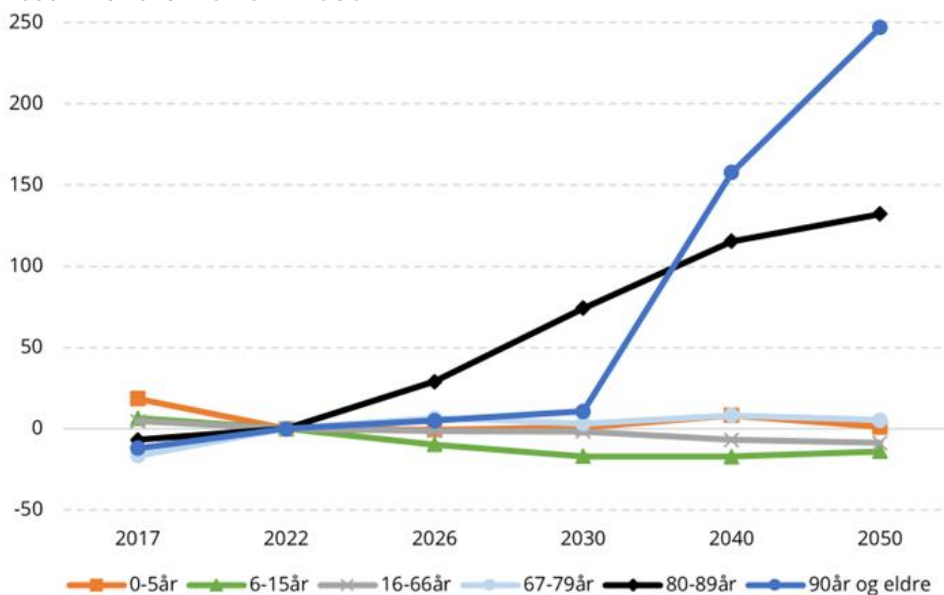
- barn og unge
- brukere med behov for sammensatte og ressurskrevende tjenester
- tilrettelegging for at kommunens ansvar i samhandlingsreformen ivaretas
- behov for utvikling og tilpasning av tilbudet til eldre og hjelpe-/pleietrengende

Endringer i både antall innbyggere og sammensetning av aldergrupper har stor betydning for planlegging og drift i årene framover.

De demografiske faktorene som bidrar til befolkningsutviklingen er fruktbarhet, dødelighet og migrasjon. Migrasjon/flytting handler om innflyttinger/innvandring og utflyttinger/utvandring.

[SSB - fakta om befolkningsutviklingen i Kristiansund kommune.](#)

Prosentvis vekst fra 2017-2050

Grafen viser befolkningsutviklingen i årene 2017 til 2050 fordelt på aldersgruppene 0-5 år, 6-15 år, 16-66 år, 67-79 år, 80-89 år samt 90 år og eldre.

Prognoser fra SSB viser at befolkningen i Kristiansund forventes å være noenlunde stabile frem til 2028, for deretter å øke svakt frem til 2050. Total befolkningsvekst i perioden fra 2021 til 2050 er beregnet til 191 personer. Dette vil kunne gi utfordringer knyttet til tjenestetilbud, tilgang på kompetanse samt kommunens by- og arealutvikling. Som regionsenter er vi avhengig av et sterkt omland. Videre innbyggervækst forventes derfor ikke å skje gjennom konkurranse med nabokommunene, men gjennom tilflytting fra utlandet og fra de største norske byene. Det er fra disse kompetansesentrene vi må hente nødvendig arbeidskraft til å fylle kommunens nøkkelrolle som tjenesteleverandør og utviklingsaktør.

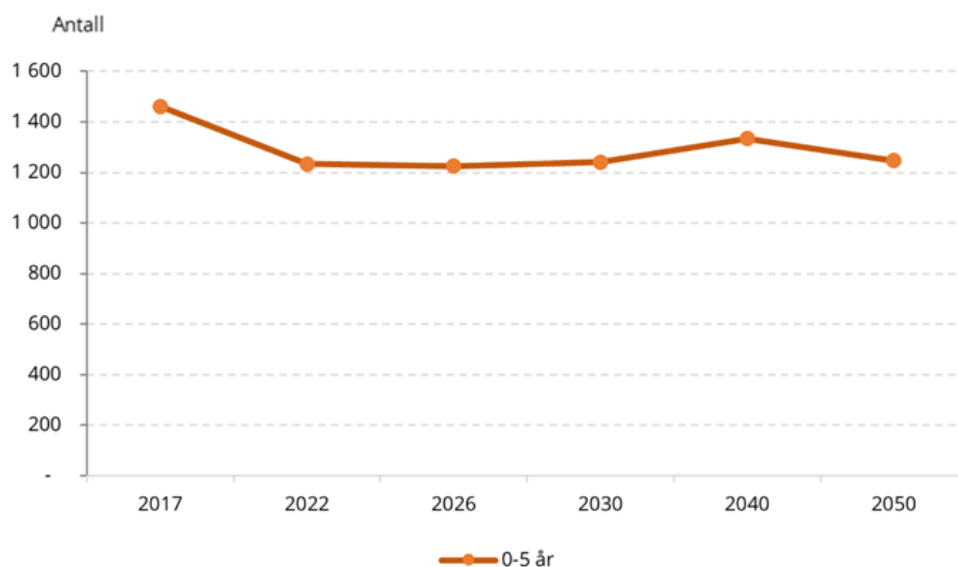
Befolkningsutvikling i Kristiansund fordelt på aldersgrupper

Aldersgruppe	2021	2022	2023	2024	2025	2050	% 2022-2050
0-5 år	1 270	1 233	1 240	1 249	1 233	1 247	1,14
6-15 år	2 743	2 701	2 647	25 656	2 502	2 322	-14,03
16-66 år	15 650	15 489	15 442	15 381	15 313	14 117	-8,86
67-79 år	3 336	3 452	3 530	3 615	3 652	3 637	5,36
80-89 år	891	930	966	1 021	1 114	2 159	123,15
90 år eller eldre	209	208	218	218	217	722	247,12
Sum innbyggere per 1.1	24 099	24 013	24 043	24 050	24 031	24 204	0,80

Befolkningsutviklingen viser at det i all hovedsak er økningen i andelen eldre som vil gi Kristiansund de største utfordringene. Det er ikke bare Kristiansund som vil oppleve denne endringen i befolknings sammensetningen, men også nasjonalt. Det vil føre til press på velferdsstaten når andelen eldre øker, samtidig som det er ventet nedgang i andelen i arbeidsfør alder. Utfordringen er dobbeltbunnet – det blir færre skattebetalere til å finansiere eldreomsorgen, samtidig som en høyere andel av potensielle skattebetalere må jobbe innen eldreomsorgen, som igjen fører til lavere skatteinntekter fra andre sektorer. Forekomsten og utviklingen av antall eldre over 80 år i befolkningen ansees som en hovedindikator for framskrivning av behov og ressursbruk i våre helse- og omsorgstjenester. I tillegg har utviklingen av innslag av demens og personer med omfattende og komplekse omsorgsbehov også en vesentlig innvirkning på organiseringen.

Innvandrerbefolkningen i Kristiansund vokser og er den største enkeltfaktoren til veksten i folketallet. I 2010 var 1 600 innbyggerne i Kristiansund av utenlandsk opprinnelse. Tall fra SSB viser at det ved inngangen til 2022 var 2 722 personer av utenlands opprinnelse. Innvandringen er en viktig ressurs. Uten tilflytting fra utlandet ville det allerede vært vanskeligheter med bemanning innenfor helse og omsorg. Mangel på arbeidskraft innen helse og omsorg vil øke i årene fremover, og utenlandsk arbeidskraft er helt nødvendig for å kunne opprettholde og utvikle det kommunale tjenestetilbudet. I tillegg til å representere en ressurs, er det også viktig å være bevisst på at denne utviklingen medfører behov for tilrettelegging av kommunale tjenestetilbud.

Barnehagealder

Grafen viser befolkningsutviklingen i perioden 2017 til 2050 for aldersgruppen 0-5 år.

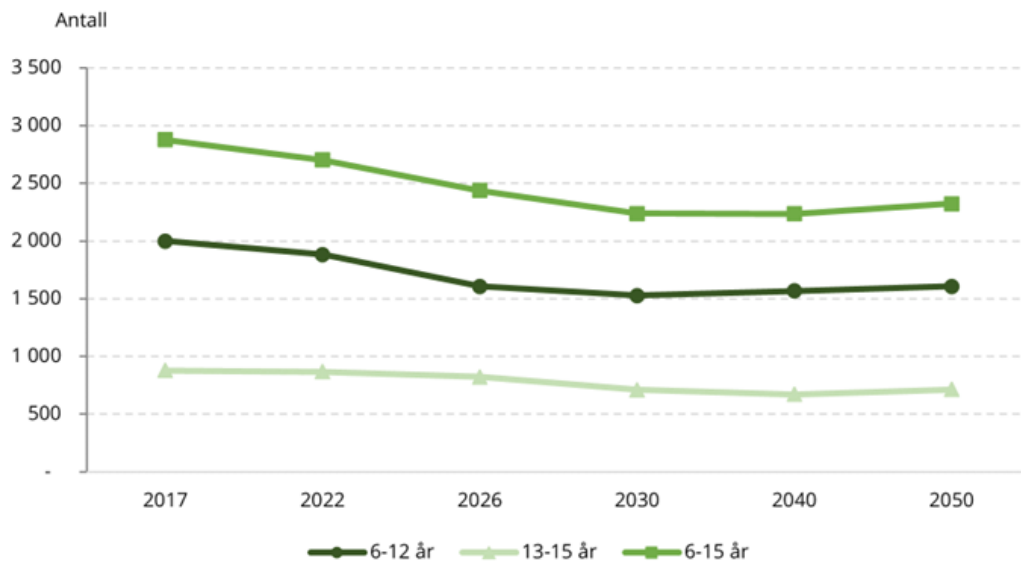
Antall barn mellom 0-5 år vil etter prognosene øke med 1,14 % fra 2022 til 2050. Det er likevel en nedgang på 14,7 % i antall barn i gitt aldersgruppe hvis vi sammenligner med 2017.

Reduksjonen i antall småbarn vil medføre redusert volum på tjenestetilbudet primært innenfor barnehage, PPT, barnevern og helsestasjon.

Det er grunn til å understreke at tallene her er heftet med usikkerhet. Utviklingen for antall barn i barnehagealder vil være avhengig av utviklingen i aldersgruppen for innbyggere i fruktbar alder. Utviklingen i aldersgruppen for innbyggere i fruktbar alder vil være drevet av utviklingen i antall arbeidsplasser og hvorvidt vi lykkes med å være en attraktiv kommune. Trender innen utviklingen i gjennomsnittsalder for førstegangs fødende og utviklingen i tallet for reproduksjonsnivå vil være andre drivere for utviklingen i antall barnehagebarn.

Grunnskolealder

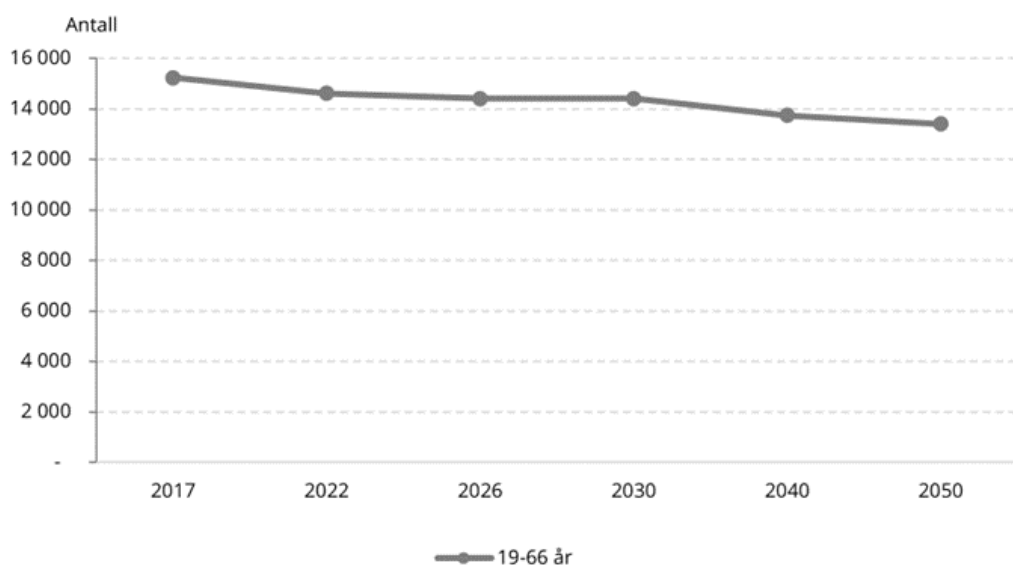

Grafen viser befolkningsutviklingen i perioden 2017 til 2050 for aldersgruppene 6-12 år, 13-15 år og samlet for 6-15 år.

Antall innbyggere i skolepliktig alder vil etter prognosene gå ytterligere ned i årene som kommer. Reduksjonen vil komme sterkt de første 10 årene basert på konkrete tall for utviklingen i antall barn i barnehagealder.

Utviklingen som har lagt press på økonomien i barnehagesektoren de siste årene vil etter hvert på samme måte legge press på skolestruktur og budsjetter i årene som kommer. Ny skolestruktur med nye og færre skoler er nødvendig for å være fremtidsrettet både med tanke på kapasitet, samt samle kompetanse i form av gode fagmiljø.

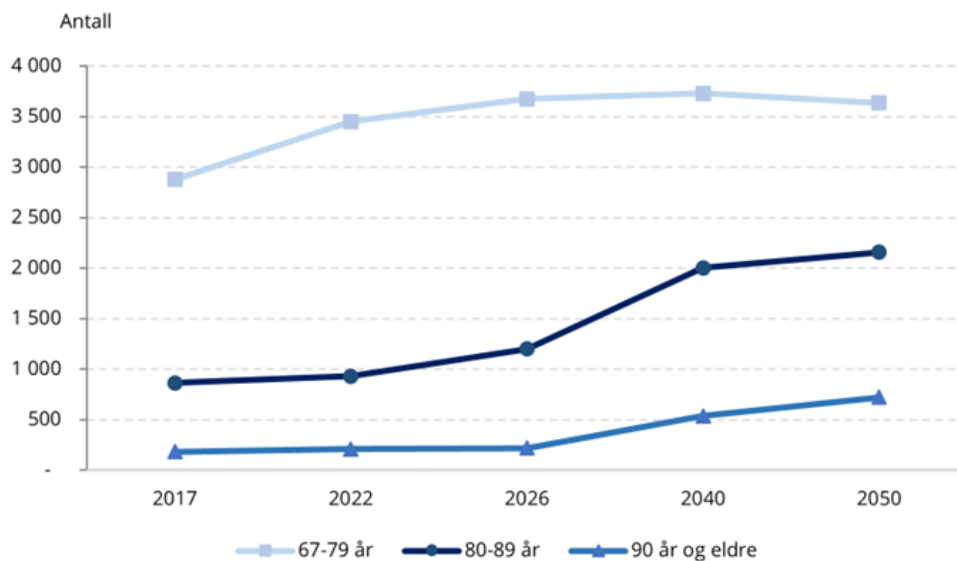
Yrkesaktiv alder

Grafen viser befolkningsutviklingen i perioden 2017 til 2050 for aldersgruppen 19-66 år.

Antall innbyggere i yrkesaktiv alder vil etter prognosene reduseres kraftig. Siden årtusenskiftet har det vært relativt stor arbeidsinnvandring som sannsynligvis har vært drevet av behov for arbeidskraft. Behovet for arbeidskraft har gått ned. Følgelig har også arbeidsinnvandringen gått ned, og det har vært netto utflytting i denne arbeidsgruppen. Denne aldersgruppen er de som etterspør færrest kommunale tjenester som finansieres over rammetilskuddet. Samtidig er denne gruppen den viktigste kilden til offentlige inntekter gjennom skatter og avgifter, til både stat og kommune. Det er også denne gruppen som må brukes til å yte tjenester til barnehage, skoler samt helse og omsorg. Framover kan det bli en dobbeltbunnet utfordring i at inntektsgrunnlaget til velferdsstaten blir redusert, samtidig som de offentlige utgiftene går opp. Endringer innen denne aldersgruppen vil føre til redusert eller økning i behov for tjenestetilbudet primært innenfor tekniske tjenester, sosiale tjenester, psykisk helse og rus.

Eldre

Grafen viser befolkningsutviklingen i perioden 2017 til 2050 for aldersgruppene 67-79 år, 80-89 år, og 90 år og eldre. Prognosen viser at antall eldre vil gå mye opp i årene som kommer. Det gjelder innen alle aldersgrupper eldre. Det er spesielt de store kullene som ble født etter krigen som forklarer eldrebølgen Kristiansund nå står i. Prognosen fra 2022 til 2050 viser en økning på totalt 42 % i disse 3 aldersgruppene. Prognosene for disse aldersgruppene er mer sikre enn for yngre aldersgrupper. Erfaringsdata viser at det er relativt stor sjanse for at en innbygger som fyller 50 år i en kommune også vil bli gammel i den kommunen. Yngre aldersgrupper, under 50 år, har et mer mobilt flyttmønster. Det er tidligere vedtatt å bygge nytt sykehjem i planperioden, noe som vil føre til økning av antall beboere i institusjon. Vi har gjennomført en storstilt omlegging av arbeidet, fra å være tung på institusjonsdrift til nå å ha en tydelig profil som viser at vi satser på hjemmebaserte tjenester. KOSTRA-tallene viser allerede at vi er på riktig vei, selv om det fortsatt gjenstår mye. Utfordringen fremover blir å finne nye tjenester, utenfor institusjon, som samtidig ivaretar innbyggernes behov for trygghet og selvstendighet. Vi må bruke innovasjonskunnskapen vår til å designe nye tjenester, våge å finne løsninger som ikke beskrives i de tradisjonelle omsorgstrappene, og vi må satse langt mer på varierte dagaktivitetstilbud.

5.2: Den varme byen

Folkehelse

Folkehelseloven pålegger kommunene å ha oversikt over helsetilstanden til innbyggerne i kommunen, og kunnskap om faktorer og utviklingstrekk som påvirker helsetilstanden.

Det er et krav i loven at forebyggende folkehelse tiltak skal inngå og vurderes i alt planarbeid. Kristiansund kommune har på bakgrunn av dette ikke utarbeidet en egen folkehelseplan. Oversikten skal inngå som en del av kunnskapsgrunnlaget for planstrategien og kommunens samfunnsplan, og skal ligge til grunn for alle andre planer som omhandler faktorer som har påvirkning på befolkningens helse. Folkehelseoversikten fra 2020 er under revidering, og samarbeidsavtale om God helse er inngått mellom Møre og Romsdal fylkeskommune og Kristiansund kommune for perioden 2024–2027.

Folkehelseinstituttet offentliggjør hvert år en folkehelseprofil for kommunene. Bomiljø og folkehelse er tema for årets folkehelseprofiler. Kristiansund kommune eier ca. 650 boliger/leiligheter. Nærmere 580 av disse er per 1. august 2023 utleid. Halvparten av boligene/leilighetene er universelt utformet. Boligtildelingen gjøres tverrfaglig, med representanter fra seksjon forvaltning, helse og omsorg, eiendomsdrift, NAV, flyktning- og innvandrertjenesten og psykisk helse og rus. Antall innkomne søknader varierer. Arbeidet med en boligsosial plan for mennesker med psykisk helse- og rusutfordringer har startet opp. Samtidig arbeides det med ny eiendomsstrategi.

[Folkehelseprofilen 2023 for Kristiansund kommune finner du på Folkehelseinstituttet sine nettsider.](#)

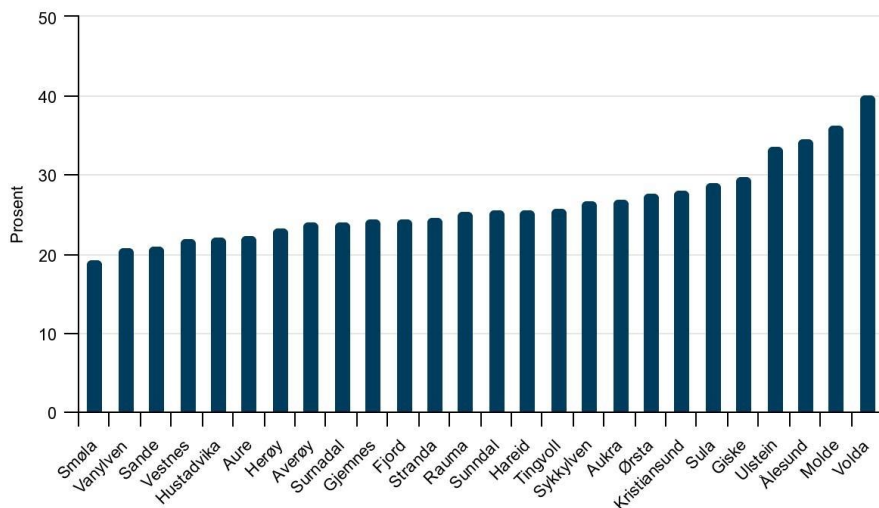
Kompetanse og utdanning

Endringen i befolkningssammensetningen er en av våre største utfordringer, der vi blir flere eldre og færre yngre. Når kommunen skal planlegge større retningsendringer i tjenesteytingen, bør vi ha en tidshorison som strekker seg minst 10 år fram i tid, med konkrete krav til kortsiktige endringer og omstillinger som trekker i rett retning. Slik kan vi skape handlingsrom og endringsoptimisme. Vi er en del av utviklingsarbeidet i Oppvekstnettverk Nordmøre, der en av målsettingene er å utvikle kapasitet og kompetanse for forbedringsarbeid i oppvekstsektoren på Nordmøre. Hovedfokuset nå er læringsmiljø og inkluderende praksis. Hovedprioriteringer i oppvekstsektoren i Kristiansund vil være kvalitet i alle tjenester, gjennomføring av skolestrukturendring der to nye barneskoler bygges og mer kunnskapsbasert, tverrfaglig samarbeid og samordning av kommunale tjenester.

Ledigheten per juni 2023 er på 1,5 % for Kristiansund. I landet er ledigheten på 1,7 %. Det betyr at det er utfordrende og skaffe kvalifisert arbeidskraft i mange bransjer, og vi kommer til å ha behov for tilflytting for å bemanne arbeidsplassene. Det er stor etterspørsel etter personer med fagbrev på flere områder.

Fra 2003 til 2021 var det blant menn en økning fra 14,4 % til 17,6 %, der utdanningsnivået var universitet- og høyskolenivå. I samme periode var det blant kvinner en økning fra 18,0 % til 26,9 %, med samme utdanningsnivå. Flere tar høyere utdanning, men det vil uansett være en utfordring å skaffe høyere utdannet innbyggere til kompetansearbeidsplasser. Høyt teknologiske arbeidsplasser og Campus Kristiansund er vår satsing for å søke å utvikle nye arbeidsplasser innenfor havnæring og helse. Vi skal bygge partnerskap rundt Campus Kristiansund og utvikle en plan for Campus som utdannings- og innovasjonsarena. Nye utdanninger, rekrutteringsarena og kunnskap for innovasjon i kommunal sektor vil være en del av denne satsingen.

Andel over 16 år med høyere utdanning etter kommunar i Møre og Romsdal, 2021

Kilde: Møre og Romsdal fylkeskommune, kompetansebehov.

Grafen over viser at Kristiansund har 28,2 % av andelen over 16 år med høyere utdanning som høyeste fullførte utdanningsnivå. Volda (40,3 %), Molde (36,4 %) og Ålesund (34,6 %) er kommunene i fylket med høyest del.

Samfunnsikkerhet og beredskap

Kristiansund kommunen har ansvar for innbyggernes sikkerhet og trygghet. Kommunen har et stort fokus på beredskap og vi ser det som viktig at innbyggerne får hjelp når det trengs og at det finnes planer dersom noe skulle skje. Selv om vi lever i et trygt og stabilt samfunn, er risiko- og trusselbildet i Norge sammensatt og i endring. Klimaendringer, ekstremvær, sikkerhetspolitisk situasjon, terror og teknologi er eksempler på det.

Vi blir stadig mer sårbare fordi vi er så avhengige av kritiske samfunnsfunksjoner som strøm, mobilnett, internett, transport, vann og avløp. Kristiansund kommune deltar i den nasjonale opplysningskampanjen i regi av Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap (DSB) om egenberedskap, og vi skal selvfølgelig delta i årene fremover. Kommunens risiko- og sårbarhetsanalyser og øvelser har avdekket flere læringspunkter, blant annet når det gjelder ekstremvær og plan for smittevern og helseberedskap. Kristiansund kommune skal til enhver tid fylle beredskapskravene som er beskrevet i lov og forskrift om kommunal beredskapsplikt.

Tilsyn etter lov om kommunal beredskapsplikt

Statsforvalteren gjennomførte tilsyn etter lov om kommunal beredskapsplikt §§ 14 og 15 den 3. november 2022 og her ble det avdekket to avvik:

- Kristiansund kommunen har ikke forankret helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) i sittende kommunestyre.
- Kristiansund kommune har ikke, med utgangspunkt i den helhetlig risiko- og sårbarhetsanalysen (ROS-analyse), gjort prioriteringer og utarbeidet plan for oppfølging av samfunnssikkerhet- og beredskapsarbeid.

Prioriteringene fra den helhetlige ROS-analysen skal legges inn i plan for oppfølging av samfunnssikkerhet og beredskap 2023–2027, som blir fremlagt til politisk behandling for nytt bystyre innen 2024. Avviket er lagt inn i kommunens kvalitetssystem slik at vi kan dokumentere faktisk oppfølging.

Vannforsyning

Kristiansund har et robust vannverk basert på forsyning fra Storvatnet i Tingvoll via solid dimensjonerte overføringssystemer utbygd på 1970-tallet. Vannbehandlingen er jevnlig oppgradert for å sikre vannkvaliteten gjennom fornying av eksisterende ledningsnett, styrking av overføringssystemet med ekstra ledninger og oppgradering av krisevannforsyningen. Det gjøres stadig mindre reparasjoner på fordelingsnettet og arbeidet fremover vil i større grad være å styrke hovedledningsnettet. Det pågår en oppgradering av krisevannforsyningen i Kristiansund.

Vannverket forsyner praktisk talt hele Kristiansund kommune med godkjent drikkevann. Kristiansund kommune ble i mai vinner i konkurransen Norges beste drikkevann 2023 i klassen overflatevann. Det har vært gjennomført en full revisjon av vannverkets risiko- og sårbarhetsanalyse, og denne danner grunnlaget for ny hovedplan for vannforsyning som forventes vedtatt våren 2025.

Trygg by som er tilgjengelig for alle

En trygg by som er tilgjengelig for alle kjennetegnes av gode offentlige møteplasser for aktivitet, opphold og møte mellom mennesker. Samarbeidsprogrammet bærekraftig by- og tettstedsutvikling, der delprosjektet Byen som regional motor (BRM), samarbeid mellom Kristiansund, Molde og Ålesund, har vært og er viktig for å utvikle kommunen. BRM er med på å utvikle sentrum på en god måte, der frivilligheten, private og offentlige etater samarbeider. Den positive utviklingen i Kristiansund med Campus, Normoria, Atlanten idrettspark, ny brannstasjon, nytt sykehjem, to nye skoler og oppgradering av sentrumsparken, vil skape en levende by der byggene og stedene gir rom for flere funksjoner og mangfold av aktiviteter. Dette gjør at stedene blir mer attraktive både på dag og kveldstid.

5.3: Den kloke byen

Næringsutvikling og sysselsetting

I juni 2023 har Kristiansund en historisk lav ledighet på 1,5 %. Det er vekst i de fleste næringer, og en kraftig oppgang på investeringer i marin sektor som petroleum, havbruk og servicebedrifter. Den globale utviklingen setter også Kristiansundsregionen i en offensiv posisjon siden det er så stor etterspørsel innen energi- og sjømatleveranser. Naturgitte ressurser og nærhet til havet har gitt oss stor bredde i eksportprodukter. Dette er grunnlaget for et internasjonalt konkurransedyktig næringsliv.

Kristiansund har lenge vært den tredje største vertskapsbyen for drift og forsyning av olje og gassfelt i Norge. Vestbase har vært i sving i over 40 år og omtales som den beste oljebasen i landet. I 2023 åpner nye felt som bidrar til investeringer og aktivitet i Kristiansund. En klynge av 64 bedrifter, som leverer varer og tjenester til marin- og offshore sektor, har samlet seg i Ocean Network samarbeidet.

Olje- og gassnæringen har store utfordringer i å redusere utslipp av klimagasser. Verden planlegger for å produsere mer enn dobbelt så mye fossil energi i 2030 enn det som er mulig, dersom vi skal klare å begrense den globale temperaturstigningen til 1,5°C. Likedan vil endret etterspørsel av oljebaserte produkt påvirke denne næringen i det nærmeste 10-året.

Kristiansund har hatt en positiv utvikling i antall offentlige arbeidsplasser. NAV Arbeid og Ytelser har flyttet hele sin avdeling til Kristiansund (tidligere delt mellom Molde og Kristiansund) og vi har fått mange nye fylkeskommunale arbeidsplasser, i tillegg til videre satsing på Politiets lønnsentral.

Lokalt eierskap er en utfordring for å få ytterligere styrket den lokale næringsaktiviteten. Derfor har Kristiansund kommune tatt en aktiv rolle i å bygge ut et nytt område på Bolgneset på Frei. I 2016 ga bystyret Bolgneset Utvikling AS i oppdrag å planlegge og utvikle et areal for et landbasert havteknologisenter på cirka 500 dekar.

I juni 2019 trådte havbunnsmineralloven i kraft. Den legger til rette for undersøkelse og utvinning av mineralforekomster i dyphavet på norsk sokkel. Dette er en foreløpig lite kjent og tilgjengelig ressurs, men har et framtidig potensial. Her har regjeringen lagt frem en stortingsmelding om å åpne et område på norsk kontinentalsokkel for utvinning av havbunnsmineraler.

Havvind er et annet område det jobbes aktivt med. Norges vassdrags- og energidirektorat har identifisert nye områder for fornybar energiproduksjon til havs og laget forslag til program for strategisk konsekvensutredning. Her har Kristiansund kommune levert en høringsuttalelse hvor vi blant annet ønsker at området Nordvest C tildeles ved første tildelingsrunde i 2025 istedenfor eventuelt i neste runde som sannsynligvis blir i 2030.

Internasjonale trender, valutakurser og konjunkturer har stor betydning for kommunens næringsliv. Likedan er konkurranse om kvalifisert arbeidskraft utfordrende for næringslivet. Det er økt behov for å hente kompetanse utenfor kommunen.

Status om næringslivet i kommunen

Fiskeri og foredling: Godt fiske, men lave marginer innen foredling. Nisjeprodukter slår an.

Fiskeoppdrett: Dette er en bransje som fortsatt vokser og det etableres oppdrett av nye arter som kveite og torsk. Alle lokalitetene i Kristiansund kommune er gode lokaliteter med gode driftsforhold. Lakselus er fortsatt bransjens største utfordring.

Olje og gass: Det satses fortsatt mye på leteaktivitet, tildeles nye leteareal og det åpnes stadig nye mindre felt som kobles mot eksisterende infrastruktur. Karbonfangst og lagring under havbunnen er viktig i denne sammenheng med tanke på klima, miljø og bærekraft.

Maritim industri: Dette er en industri i vekst og vi har flere viktige aktører innenfor denne næringen med hovedbase i Kristiansund.

Varehandel: Bransjen preges av strukturelle endringer og presset lønnsomhet. Sterk konkurranse fra netthandelen merkes godt. Forbrukermønsteret er i endring. Sentrumshandel presses av handelen på Løkkemyra.

Kultur- og reiselivsprodukt: Jevn vekst siste 10 år og gode utsikter. Atlanterhavsveien er et internasjonalt trekkplaster. I Kristiansund vil etablering av en lokal reisemålsledelse være et viktig bidrag for å skape mer aktivitet for turister i vårt område.

Bygg og anlegg/eiendom: Dette er en viktig bransje som har hatt en stabil og positiv utvikling de siste årene. Antall ansatte og omsetning har vært svakt voksende. Det utvikles stadig nye eiendomsprosjekter både innenfor næring og privat sektor. Utfordringer her er kostnads og renteutviklingen siste år, som kan redusere aktiviteten innenfor bransjen fremover.

Regionsansvar og et samlet Nordmøre

Nordmøre trenger Kristiansund som regional motor. Byen må være et senter med gode offentlige og kommersielle tjenester til omlandet. Alle former for samarbeid i og utenfor regionen er viktig for Kristiansund som regionsenter. En god byutvikling gir et godt omland.

Større mobilitet i arbeidsmarkedet og næringslivet betinger miljøvennlig og trygg infrastruktur i, og gjennom, kommunene på Nordmøre. Forpliktende satsning på bærekraftige mobilitetsløsninger er derfor viktig for regionen for å knytte oss tettere sammen. Interkommunale samarbeid kan knytte regionen tettere sammen. Dette betinger samarbeidsvilje, god ledelse og raushet. Byen som regional motor er et godt eksempel på godt samarbeid som har løftet kvaliteten i mange byrom.

Campus Kristiansund blir et regionalt tyngdepunkt som knytter forskning, utdanning og næringsliv tettere sammen. Kristiansund som studentby vil bli et forsterket begrep, og sikre arbeidsplasser og øke utdanningsmulighetene lokalt. Gjennom United Cities Internship Program (UCIP) – kommer nye "changemakers" hvert år for å lære mer om bærekraftig utvikling og jobbe med konkrete problemstillinger i det offentlige og lokalt næringsliv. Dette er ressurspersoner med allerede høy kompetanse innen bærekraftig utvikling som kommunen og hele regionen har stor nytteverdi av.

Med Normoria samles opera, Nordmørsmusea, bibliotek og kulturskole under samme tak. Sammen med et bredt tilbud innen idrett, blant annet nye Atlanten stadion, videreutvikles Kristiansund som kultursenter for hele regionen.

Kristiansund kommune, Nordmørskommunene og de andre kommunene i fylket skal sammen med fylkeskommunen følge opp målsetningen om å være bærekraftsfylket.

5.4: Den smarte byen

Klima

Vi skal ha et klima- og miljøperspektiv i alt vi gjør. Dette perspektivet skal være et gjennomgående tema i alt planverk i kommunen. Vi gjør dette for å redusere utslipp av klimagasser, nå nasjonalt mål om å bli et lavutslippsamfunn innen 2050, og for å redusere uønskede konsekvenser av klimaendringene. Kristiansund kommune har vedtatt å redusere klimagassutslippene fra egen virksomhet med 50 % fra 2020-nivå til 2030.

Kommunen har ikke en egen klimaplan, men jobber systematisk med å lage årlig klimaregnskap og klimabudsjett for egen virksomhet.

Klimaregnskap

Vi benytter to regnskap; et for kommunen som virksomhet og et for kommunesamfunnet. Regnskapene omfatter direkte og indirekte klimagassutslipp. Utslippene er klimafotavtrykk, målt i CO₂-ekvivalenter (CO₂e).

Fra kommunens virksomhet

Klimagassregnskapet for kommunens virksomhet er basert på Greenhouse Gas Protocol (GHG-protokollen). Denne protokollen er den mest brukte og anerkjente standarden for rapportering av klimagassutslipp i et klimaregnskap. GHG-protokollen deler utslippene i tre scopes

- scope 1 - direkte utslipp fra eget utstyr (for eksempel kjøretøy og fasiliteter)
- scope 2 - indirekte utslipp fra innkjøpt energi og varme for eget bruk
- scope 3 - indirekte utslipp fra innsatsfaktorer (for eksempel innkjøpte varer og tjenester)

Illustrasjonen viser innhold i scope 1, 2 og 3.

Scope	Regnskap 2020	Regnskap 2021	Regnskap 2022
1 Direkte utslipp	470	441	499
2 Indirekte utslipp fra energi	1 089	1 023	726
3 Andre indirekte utslipp	47	44	72
Utslipp i CO₂e	1 606	1 508	1 297

Scope 1 har en reduksjon i CO₂e fra 2020 til 2021, Scope 2 viser en stor nedgang i strømforbruk, Scope 3 viser en økning i CO₂e fra 2020 til 2022.

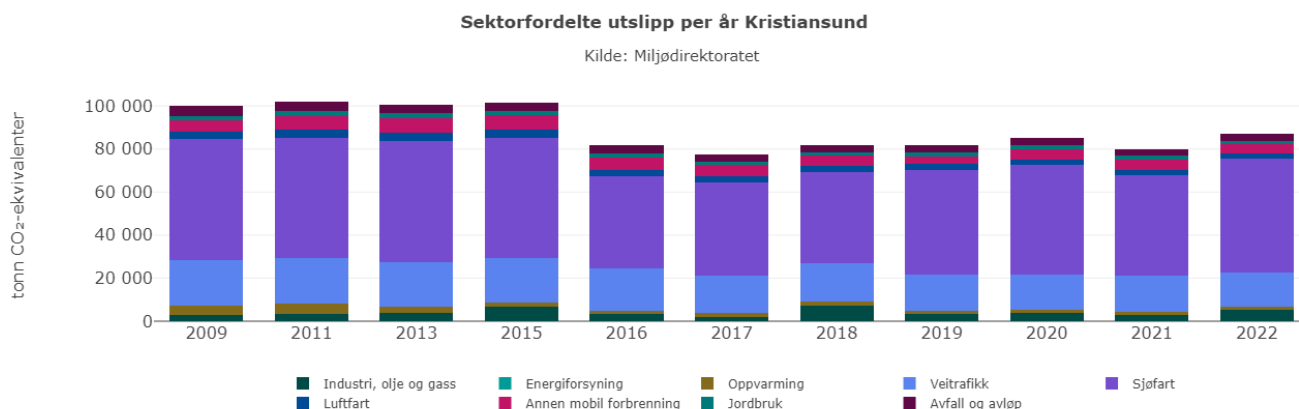
Klimaregnskapet totalt for kommunens virksomhet viser redusert utslipp fra 2021 til 2022 på 14 % CO₂e, det vil si en reduksjon fra 1 508 til 1 297 tonn CO₂e.

Fra kommunesamfunnet

Miljødirektoratets kommunefordelte klimagassregnskap beskriver utslippene for kommunesamfunnet. Siste publisering gjelder for årene 2009–2022.

Klimagassregnskapet er fordelt på 9 utslippssektorer og 45 utslippskilder og viser utslipp for årene 2009, 2011, 2013 og 2015–2022. Det er ikke beregnet utslipp for årene før 2009.

Sektorfordelte utslipp av CO₂e i årene 2009–2022 i Kristiansund.

Kilde: Miljødirektoratet

Grafen viser utslipp av CO₂e i tonn fordelt på følgende ni sektorer: Industri, olje og gass, luftfart, energiforsyning, annen mobil forbrening, oppvarming, jordbruk, veitrafikk, avfall og avløp og sjøfart.

Samlet utslipp fordelt per år fremgår av tabellen under.

År	CO ₂ e totalt i tonn
2009	100 272,8
2011	101 925,9
2013	100 483,2
2015	101 520,6
2016	81 652,7
2017	77 595,2
2018	81 857,4
2019	81 850,7
2020	85 256,7
2021	80 064,9
2022	87 011,6

Kilde: Miljødirektoratet

Grafen viser en svak reduksjon av CO₂e utslipp i Kristiansund som samfunn. Det er sjøfart som har redusert mest i de siste årene. Det kan være landstrøm og elektrifisering av hurtigruten som er en av årsakene til bidraget.

Utslippene har enhet CO₂e, som betyr at utslippene for hver gass vektet etter gassens globale oppvarmingspotensial (GWP).

For å nå den nasjonale målsetningen om reduksjon i klimagassutslipp og kommunens eget mål, vil det kreves drastiske utslippskutt i planperioden. Klimaperspektivet må derfor være gjennomgående i alle planer.

Natur og miljø

Arealbruk vil være både en løsning og utfordring på klimagassutslipp og klimaendringer. Tap av natur har negativ innvirkning på direkte klimagassutslipp, samt forstyrrelser eller ødeleggelse av sårbare økosystemer på land og i vann. Begrepet naturkrise er ofte beskrevet som en konsekvens av klimakrisen. Sammenhengene mellom natur og klimagassutslipp er store, og bruk og endring av areal vil være sentralt i å løse klima- og naturkrisen. Arealendringer er også nødvendig for å nå målet om en grønn omstilling av samfunnet og næringslivet.

Kilde: Klimautvalget 2050

Statlige retningslinjer og forurensningslov er førende for hvordan vi driver kommunens klima- og miljøarbeid. Kommunen, som lokal forurensningsmyndighet, skal ta vare på sitt naturgrunnlag ved å beskytte mot skadelig forurensning og naturinngrep både i hav, vassdrag, landområder og luft. Kommunen har også ansvar for å beskytte livsgrunnlaget for vår flora og fauna slik at naturmangfoldet blir ivaretatt.

5.5: Den modige byen

Aktiv og innovativ aktør

Kommunens utviklings- og innovasjonsarbeid skal sikre kontinuerlig videreutvikling av tjenestene, forvaltningen og samfunnet. Vi har en klar målsetning om at vi skal være innovative, smarte og modige når det kommer til å ta i bruk ny teknologi for å gi bedre tjenester til våre innbyggere. Kommunens avdeling for utvikling og digital innovasjon (AUDI), har hovedfokus på å utvikle innovative digitale løsninger for å forbedre tjenestene som kommunen tilbyr sine innbyggere.

Kommunen skal fortsatt være en aktiv aktør i nasjonale og lokale innovative samarbeid. Gjennom tverrsektorielt samarbeid innad i kommunen, det offentlige, academia og private skal kommunen legge til rette for og bidra til en god delingskultur.

5.6: Menneskelige ressurser

Vår evne til omstilling, innovasjon og samhandling vil avgjøre hvordan vi evner å løse utfordringene som samfunnet står overfor. FNs bærekraftsmål er et viktig bakteppe i utviklingen av samfunns- og arbeidslivet. Omstilling i vår kommune er et vesentlig bidrag til en bærekraftig samfunnsutvikling. Arbeidsgiverpolitikken skal støtte opp under dette og hovedutfordringer kommunen har som arbeidsgiver er:

- Tilgangen på kompetent arbeidskraft. Kommunen må være attraktiv for egne medarbeidere, nye arbeidstakere og samtidig mobilisere arbeidskraftreserve og bidra til inkludering.
- Evnen til omstilling, utvikling og nyskaping, slik at kommunen kan tilpasse virksomheten og utvikle tjenestetilbud i takt med nye utfordringer.

Ny arbeidsgiverstrategi, Kristiansund kommune - en attraktiv og nyskapende arbeidsgiver ble vedtatt av bystyret i januar 2023. Hovedtrekkene i planen er omstilling, innovasjon og samhandling. Planen vil bli innarbeidet i revidering av kommuneplanens samfunnsdel.

5.7: Økonomi

Kommuneloven krever at kommunen skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid. Med en bærekraftig økonomisk utvikling skal man ivareta nåtidens behov uten å stå i veien for at fremtidige generasjoner klarer å ivareta sine.

Redusert økonomisk handlingsrom i årene som kommer som følge av flere eldre, færre yrkesaktive og kamp om arbeidsplasser, vil prege Kristiansund og Kommune-Norge. Fremtidsutsiktene til norsk økonomi inneholder dårligere rammebetingelser for vekst, både nasjonalt og lokalt som følge av dette. Dette gir begrenset bære- og endringsevne i en periode der folketallsframskrivningene tilsier at en del av kommunens pengebruk må vris fra oppvekst til eldreomsorg for å møte behovet.

Hvert år stilles det krav til effektivisering av tjenesteproduksjonen i kommunene for å kunne dekke kostnadsveksten og demografiutfordringene. Kristiansund kommune har utfordringer med å effektivisere tjenesteproduksjonen til vedtatte rammer. En aktiv investeringsvilje, i tillegg til inflasjon, økte rentekostnader, og forventede statlige innstramminger vil fortsette å øke presset i økonomien fremover.

6.: Kommunal planstrategi

Gjennom planstrategiens beskrivelser av plansystem, utfordringer og utviklingstrekk, gis bystyret mulighet til å prioritere hvilke planer som er nødvendig for en ønsket utvikling av kommunen.

Det er et ønske at planleggingen ikke skal være for omfattende, og at det legges opp til en forenkling av planprosesser. Det er utarbeidet en planprosedyre slik at vi får en felles forståelse av det kommunale plansystem og planprosesser, samt felles begrepsbruk av ulike trinn i prosessen. Prosessen skal sikre god samhandling for å gjennomføre politiske mål og prioriterte tiltak.

6.1: Kommuneplanens samfunnsdel

Kristiansund kommune vedtok 15.12.2020 Kommuneplanens samfunnsdel 2020–2032.

Kommuneplanens samfunnsdel er kommunens overordnede styringsdokument med mål, retning og strategier for kommunens utvikling fremover. Satsingsområdene og målene i samfunnsdelen skal legges til grunn som overordnede politiske prioriteringer. Selv om kommunen har en forholdsvis ny samfunnsdel, vil det nyvalgte bystyret med en revidering ha anledning til å videreføre og å vedta sine politiske satsninger for perioden.

6.2: Kommuneplanens arealdel

Kristiansund kommune vedtok 07.09.2023 Kommuneplanens arealdel 2020-2032. En gjenstående innsigelse ble avklart gjennom mekling og endelig behandling i bystyret 25.01.2024. Det har vært en fullstendig revisjon, og en omfattende og tidkrevende prosess. Det vurderes ikke å være behov for å revidere kommuneplanens arealdel i denne perioden, da gjeldende plan ble vedtatt helt mot slutten av forrige periode.

Erfaringen fra den ferdigstilte revisjonen er at det blir svært omfattende prosesser når det går så mange år mellom hver revisjon (12 år). Det kan også være mer utfordrende å ta opp i seg endringer i kunnskap, samfunnsutvikling og overordnede føringer med sjeldne revisjoner. Derfor vil det være hensiktsmessig å legge opp til oftere revisjoner av kommuneplanens arealdel fremover. Behovet for dette vurderes på nytt i planstrategien for neste periode.

6.3: Planarbeid

Kommunens fire sektorer har gjennomgått og vurdert hvilke planer sektoren trenger for å møte utfordringene, følge opp strategiene og nå hovedmålene i kommuneplanen. Innspillene skal være realistiske i forhold til økonomiske og kapasitetsmessige rammer. Tabellene under viser en oppsummering av dette arbeidet.

6.3.1: Kommuneplan

Tittel	Revisjon - sist vedtatt	Ny	2024	2025	2026	2027	Dato oppstart og ferdigstillelse
Kommuneplanens samfunnsdel 2020–2032	2020		X				Januar 2024 - september 2024
Kommuneplanens arealdel	2023						

Kommuneplanens samfunnsdel

For kommende planperiode vil forslag til revidering av samfunnsdelen være å gå fra 10 bærekraftsmål til 17 bærekraftsmål. Hovedmålene må gjennomgås og svare ut flere forhold. Samtidig må ny arbeidsgiverstrategi innarbeides. Revidering vil skje i løpet av 2024.

Kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel ble vedtatt i september 2023. Viser til utfyllende tekst i kapittel 6.2

6.3.2: Kommunedelplaner

Tittel	Revisjon - sist vedtatt	Ny	2024	2025	2026	2027	Dato oppstart og ferdigstillelse
Oppvekstplan for Kristiansund kommune 2021–2027	2021				X	X	Mars 2026 - mars 2027
Helhetlig plan for helse og omsorg 2020–2030	2021					X	Januar 2027
Kommunedelplan for Kristiansund sentrum 2021	2021						
Sjøområdeplan for Nordmøre	2018						
Kommunedelplaner for delområder på Frei		X	X	X	X	X	

Oppvekstplan for Kristiansund kommune

Oppvekstplanen ble revidert og vedtatt våren 2021. Når kommunen skal planlegge større retningsendringer i tjenesteytingen, bør en ha en tidshorison som strekker seg minst 10 år fram i tid, med konkrete krav til kortsiktige endringer og omstillinger som trekker i rett retning. Slik kan en skape handlingsrom og endringsoptimisme. Demografisk utvikling, kampen om arbeidskraft, bærekraft og økonomi er de sentrale drivkreftene for endringer og innovasjon. Også radikal innovasjon.

Vi gjennomfører skolestrukturendringer, og bygger i første valgperiode ny skole til 400 elever på Goma. I neste valgperiode er det planlagt bygging av ny skole i Omsundet. Skolestrukturendringer er en forutsetning for å kunne redusere driftsbudsjettene og sikre en satsing på sosial, økologisk og økonomisk bærekraft. Det vil være behov for å endre oppvekstplanen til en kommunedelplan, og rullere denne i 2027.

Helhetlig plan for helse og omsorg

Det kan være fornuftig å vurdere en revidering av helhetlig plan for helse og omsorg i 2027. Flere mål bør være oppnådd, og en ny vurdering på dekningsgrad av omsorgsplasser med heldøgns bemanning gjennomføres.

Kommunedelplan for Kristiansund sentrum 2021

Gjeldende langsiktig plan. Revisjon ikke nødvendig.

Sjøområdeplan for Nordmøre

Dette er fortsatt en gjeldende plan. Revisjon er ikke nødvendig i denne perioden.

Kommunedelplaner for delområder på Frei

Bystyret vedtok under sluttbehandlingen av kommuneplanens arealdel, i sak 74/23, at det skal utarbeides kommunedelplaner for Frei for følgende delområder i prioritert rekkefølge:

1. Møst/Flatsetsund
2. Flatsetøy/Ohr/Bjerkestrand
3. Kvalvåg/Ørnvika
4. Kvalvik/Omsundet
5. Rensvik/Vadsteinsvik

I perioden skal arbeidet med kommunedelplan for første delområde startes opp. Kommunedelplan for andre delområde vil startes opp etter ferdigstillelse av det første. Det er usikkert hvor lang tid disse planprosessene vil ta og hvor mange man klarer å gjennomføre i løpet av perioden.

6.3.3: Temaplaner

Tittel	Revisjon - sist vedtatt	Ny	2024	2025	2026	2027	Dato oppstart og ferdigstillelse
Kommunal Digital Gestalt 2018	2018		X				Mai 2024 - desember 2024
Alkoholpolitisk bevillingsplan 2020–2024	2020		X				Desember 2023 - juni 2024
Attraktiv og nyskapende arbeidsgiver 2023-2026	2023				X		Januar 2026 - desember 2026
Kompetanseplan for Kristiansund kommune		X	X	X			Januar 2024 – februar 2025
Overordnet beredskapsplan	2013		X				Januar 2024-desember 2024
Landbruksplan	2020						
Handlingsprogram							Rulleres årlig
Vi skal være der barna er! - Samordna og virkningsfulle forebyggende tjenester for barn og unge		X	X				Januar 2024 - august 2024
Campus Kristiansund - bygging av langvarige partnerskap		X	X				oktober 2023 - juli 2024
Veteranplan 2024–2028	2020		X				Revisjon pågår
Plan for frivillighet		X			X	X	
Boligsosial plan		X	X				Utarbeidelse pågår
Oppheving av eldre reguleringsplaner i området ytrebydel/Batterihammeren/ Stavnesveien *			X				Mars 2024 - desember 2024
Omgjøring av et eller flere av områdene: Løkkemyra, Innlandet, H. Brinchmannsvei og/eller Stortua *			X	X	X		September 2024 - september 2026
Gjennomgang av planreserve – "planvask"			X	X	X		September 2024 - desember 2026
Fysisk aktivitet og friluftsliv 2011-2018	2010		X				
Bibliotekplan			X				
Kulturskoleplan			X				
Kunstplan			X				
Hovedplan for vannforsyning 2010–2020	2010		X	X			September 2023 - juni 2025
Hovedplan for avløp og vannmiljø 2012–2021	2012			X	X	X	September 2025 - juni 2027
Parkeringspolitisk plan 2017–2025	Ikke vedtatt		X	X			September 2024 -oktober 2025
Trafikksikkerhetsplan 2019–2023	2019		X	X			September 2024- oktober 2025
Smart plasthåndteringsplan 2023–2025	2023			X			Oktober 2025
Hovedplan for sykkel	2019						
Næringsplan 2023–2028		X					September 2022- februar 2024
Olje- og energiplan 2023–2028	2023				X		
Samferdselsplan		X					

* For disse to planarbeidene så betinger dette at to ressurser får avsatt tid til arbeidet. Arbeidet vil belastes "ikke-selvkost-området".

Kommunal Digital Gestalt

Planen ble vedtatt i 2018 med formål å videreutvikle våre tjenester innenfor dagens krav til innovasjonstakt. Planen må revideres i ny planperiode.

Alkoholpolitisk bevilningsplan

Alkoholloven har pålagt kommunen å utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan og at denne skal vedtas av bystyret i starten av hver valgperiode for fire år av gangen. Videre gir alkoholloven kommunene ansvar for tildeling av salgs- og skjenkebevillinger. Planen ble vedtatt i januar 2020 og skal revideres i løpet av 2024.

Kristiansund kommune - en attraktiv og nyskapende arbeidsgiver

Planen inkluderer tidligere arbeidsgiverpolitikk, lønnspolitisk plan og overordnet kompetanseutviklingsplan. Planen er sektorovergripende. Planen gjelder for fire år om gangen og skal revideres i løpet av 2026. Planen ble vedtatt i januar 2023.

Overordnet beredskapsplan

For at kommunen skal være godt forberedt på å håndtere ulykker og hendelser, skal det lages en beredskapsplan. Den skal beskrive hva som må gjøres i ulike krisesituasjoner. Etter gjennomført tilsyn av Statsforvalteren i oktober 2022 fikk kommunen to avvik og en merknad. Resultater fra ROS analysen skal innarbeides i beredskapsplanen. Arbeidet starter opp i januar 2024. Videre vil overordnet beredskapsplan revideres administrativt minimum årlig, jmfør Sivilbeskyttelseslova § 15.

Landbruksplan

Planen ble vedtatt i 2020 og er fortsatt gjeldende. Revisjon ikke nødvendig.

Handlingsprogram

Handlingsdelen har en tidshorisont på 4 år og skal rulleres årlig.

"Vi skal være der barna er!" - Samordna og virkningsfulle forebyggende tjenester for barn- og unge

Mer kunnskapsbasert, tverrfaglig samarbeid og samordning av kommunale tjenester - der barna er, omfatter inkluderende praksis i barnehager og skoler med vekt på læringsmiljø. Mer varierte opplæringsarenaer tas i bruk, utflytting av kompetanse til barnehager og skoler gjennomføres som omstilling- og innovasjonsarbeid. Det vil derfor være behov for å vedta en ny temaplan med virkning fra 2024.

Campus Kristiansund - bygging av langvarige partnerskap

Vi bygger partnerskap i og rundt Campus Kristiansund og vil utvikle en plan for dette med tema som; Campus som utdannings- og innovasjonsarena, nye utdanninger, rekrutteringsarena og kunnskap for innovasjon i kommunal sektor, samarbeidssystem med universitet og høyskolesektoren, fra bygg til byutvikling, studentbyen, lærestedet og internasjonalisering.

Veteranplan

Den revideres med politisk vedtak om en interkommunal temaplan for Nordmørskommunene. Arbeidet er startet opp og forventes vedtatt av nytt bystyre i begynnelsen av 2024.

Plan for frivillighet

Med bakgrunn i samfunnsmessige utfordringer er det behov for å lage en tverrsektoriell plan for frivillighet. Tema som det blir viktig å ta med kan være frivilligheten som en ressurs, samarbeid, synlighet, lokaler og møteplasser.

Boligsosial plan

Ny boligsosial lov tredde i kraft i 2023. Loven krever at kommunen skal bistå vanskeligstilte på boligmarkedet og den skal ha en oversikt over behovet for ordinære og tilpassede boliger for vanskeligstilte. Utarbeidelsen av oversikten vil ligge til grunn for arbeidet med boligsosial plan. Boligsosial plan forespeiles vedtatt våren 2024. Det er behov for å revidere planen etter 4 år.

Oppheving av eldre reguleringsplaner i området ytre bydel/Batterihammeren/ Stavnesveien

I kommuneplanens arealdel (KPA) er det satt av et området hvor det planlegges opphevelse av gamle reguleringsplaner. Reguleringsplanene vil ikke umiddelbart erstattes av nye reguleringsplaner, men styres etter KPA som har nødvendige bestemmelser som utnyttelsesgrad med mer. For denne planen så betinger det at ressurser får avsatt tid til arbeidet. Arbeidet vil belastes «ikke-selvkost-området».

Omregulering av et eller flere av områdene: Løkkemyra, Innlandet, Hagbart Brinchmannsvei og/eller Stortua

Områdene Innlandet, Brinchmanns vei og Stortua har veldig utdaterte planer hvor det ofte er bygget ut noe avvikende fra det reguleringsplanene viser. Følgen er stort behov for dispensasjoner og utstedelse av dispensasjonsgebyrer. Det er ønskelig å gå gjennom de gamle reguleringsplanene og oppheve eller omregulere de for å gjøre de bedre tilpasset

faktisk situasjon og unngå unødvendige dispensasjoner.

For Løkkemyra er det stort potensiale for å legge til rette for bedre utnyttelse av eksisterende arealer, noe som igjen kan spare nedbygging av ubebygde areal og gjøre (deler av) Løkkemyra mer tilgjengelig for kollektivtilreisende og myke trafikanter. Kommunen søker om tilskuddsmidler (Klimasats) til dette arbeidet.

Gjennomføring av disse planarbeidene betinger at ressurser får avsatt tid til arbeidet. Arbeidet vil belastes "ikke-selvkost-området".

Gjennomgang av planreserve – "planvask"

Et arbeid med å gå gjennom helt eller delvis urealiserte reguleringsplaner og vurdere disse i tråd med oppdatert kunnskap om naturverdier. Det tas utgangspunkt i nytt kunnskapsgrunnlag om naturmangfold, og vurderes om ubebygde areal bør tas ut som utbyggingsformål eller om planene kan revideres for å bedre ivareta hensynet til naturverdiene. Kommunen søker om tilskuddsmidler til dette arbeidet.

Fysisk aktivitet og friluftsliv

Temaplanen utvikles med bakgrunn i kommunedelplan for kultur, og strategier og målsetninger fra denne følges opp i planen. Formål med planen er å legge til rette for at alle innbyggere har høy livskvalitet i hverdagen gjennom aktivitet, fellesskap og mestringsopplevelser. Temaplanen skal være en langsiktig plan for utvikling av aktivitetstilbud og anlegg for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv i kommunen.

Bibliotekplan

Temaplanen utvikles med bakgrunn i kommunedelplan for kultur, og strategier og målsetninger fra denne følges opp i temaplanene. Folkebibliotekene har de siste årene vært gjennom store omstillinger knyttet til endringene i Lov om folkebibliotek fra 2013 som legger vekt på aktiv formidling og at biblioteket skal være «en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt». Bibliotekplanen skal gi en situasjonsbeskrivelse av bibliotekjeneste i Kristiansund kommune og sette den inn i en nasjonal, regional og lokal kontekst. I tillegg skal bibliotekplanen peke fremover og vise mulige strategier, satsingsområder, mål, og tiltak.

Kulturskoleplan

Temaplanen utvikles med bakgrunn i kommunedelplan for kultur, og strategier og målsetninger fra denne følges opp i planen. Kulturskolens samfunnsmandat er lovfestet både i opplæringsloven og FNs barnekonvensjon. I tillegg har Kristiansund kulturskole forankret sine aktiviteter i Nasjonal rammeplan for kulturskoler. Temaplan for Kristiansund kulturskole skal gi en oversikt over de tilbud skolen gir ved inngangen til planperioden. Videre skal planen angi utviklingsoppgaver, hovedutfordringer og muligheter for skolen.

Kunstplan

Temaplanen utvikles med bakgrunn i kommunedelplan for kultur, og strategier og målsetninger fra denne følges opp i planen. Formålet med planen er gi oversikt over utfordringene i det visuelle kunstfeltet og bidra til gode prioriteringer og tiltak for å utvikle Kristiansund som kunstby. En temaplan for kunstfeltet kan bidra til bedre arbeidsvilkår for kunstnere og kulturentreprenører, og gi flere kunstopplevelser til innbyggerne. Det er avgjørende at planen utarbeides i samarbeid med kunstmiljøet i kommunen, og skal kartlegge nåsituasjonen og behov, samt mål og tiltak for planperioden.

Hovedplan for vannforsyning

ROS-delen for vannforsyning er ferdig utarbeidet og revisjonen av temaplanen igangsettes for fullt høsten 2023.

Hovedplan for avløp og vannmiljø

Gjeldende plan er fortsatt aktuell. Mange tiltak gjenstår, spesielt på Frei. Fornuftig å avvente ny revisjon til EUs vanddirektiv er avklart.

Parkeringspolitisk plan

Revisjon starter etter parkeringstunnelplan.

Trafikksikkerhetsplan

Ny trafikkingeniør kan begynne med denne i 2024.

Smart plasthåndteringsplan

Planen er fortsatt gjeldende, men planen bør revideres slik at flere instanser blir involvert og lengre tidshorison for planens aktualitet.

Hovedplan for sykkel

En veldig overordnet plan som fortsatt er aktuell. Handlingsdelen oppdateres fortløpende. Revisjon ikke nødvendig.

Næringsplan

Ny temaplan der planprosessen startet opp høsten 2022. Næringsplan 2023–2028 er en overordnet plan for all næringsutvikling.

Olje- og energiplan

Planen ble vedtatt i bystyret 13.4.23. Den skal revideres i løpet av planstrategiperioden.

Samferdselsplan

Bystyret vedtok 7.3.24 å inkludere samferdselsplan i planstrategien. Dette er en ny temaplan.

7.: Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel

7.1: Formålet med planarbeidet

Det har vært arbeidet systematisk i planperioden med sammenheng og samsvar mellom de ulike nivåene i plansystemet, fra dimensjoner/bærekraftsmål, satsingsområder og hovedmål i kommuneplanens samfunnsdel via delmål og tiltak i kommunedelplaner/temaplaner og til prioriteringer i handlingsprogrammet. Plansamarbeidet på Nordmøre, i regi av NIPR, skal føre til en samlet planprosess for planstrategien og en behovstilpasset revisjon av samfunnsdelen.

Alle kommuner skal ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel (plan- og bygningsloven §11-1). Samfunnsdelen trekker opp visjon og satsingsområder/hovedmål for kommunen som samfunn og organisasjon. Arealdelen omfatter hele kommunen og skal vise sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling og arealbruk. I forslag til planstrategi for Kristiansund kommune 2024–2027 foreslår kommunedirektøren at det kun gjennomføres en revidering av samfunnsdelen.

Kommunene har en viss fleksibilitet når det gjelder revisjon av kommuneplanen. Selv om planstrategien og planprogrammet slås sammen må kommunen følge prosessreglene for planprogram jamfør plan- og bygningsloven § 4-1. I programmet skal det gjøres rede for formålet med planarbeidet, planprosessen med frister og deltakere, opplegg for medvirkning og behovet for utredninger. Det skal gis anledning til å komme med innspill. Derfor skal forslaget sendes ut på høring og legges ut til offentlig ettersyn i seks uker.

En revidert og oppdatert samfunnsdel skal fungere som overordnet politisk og administrativt styringsverktøy både på kort og lang sikt. Målet er at planarbeidet skal bidra til tydelighet og forutsigbarhet. Nye politikere skal også kunne være med å legge satsingsområdene til grunn for økonomiplanarbeidet i valgperioden.

7.2: Revidering av kommuneplanens samfunnsdel

Samfunnsdelen er et godt verktøy for strategisk samfunnsplanlegging og gir føringer for arealplanlegging. Kommuneplanens samfunnsdel tar utgangspunkt i FNs bærekraftsmål og utgjør det overordnede rammeverket for utviklingen av Kristiansundsamfunnet.

Det ble gjennomført en revidering av samfunnsdelen i 2020. Vi oversatte og omformulerte de globale målene til 10 lokale bærekraftsmål som passet til våre utfordringer og muligheter.

Med bakgrunn i de 10 lokale bærekraftsmålene ble det definert følgende satsingsområder i kommuneplanen

- Den varme byen
- Den kloke byen
- Den smarte byen
- Den modige byen

I tillegg ble menneskelige ressurser og økonomi innarbeidet. For hvert satsingsområde ble det definert hovedmål og strategier.

De 4 "byene" illustrerer våre dimensjoner for bærekraft, vår visjon og framtidens Kristiansund

- Sosial bærekraft – varm
- Økonomisk bærekraft – klok
- Økologisk bærekraft – smart
- Helhetlig bærekraft – modig

På samme måte som bærekraftsdimensjonene henger sammen og påvirker hverandre, må også kommuneplanens satsingsområder ses i sammenheng for å lykkes med å utvikle Kristiansund til et mer helhetlig bærekraftig samfunn. Vi må ta hensyn til alle dimensjonene i vår samfunnsplanlegging.

For kommende planperiode vil forslag til revidering av samfunnsdelen være å gå fra 10 lokale bærekraftsmål til FNs 17 bærekraftsmål. Hovedmålene i kommuneplanens samfunnsdel må svare ut flere forhold: nødvendige endringer for å innfri nasjonale og internasjonale klima- og naturmål, utjevne forskjeller, forebygge levekårsutfordringer og sikre ei sosial balansert utvikling. Samtidig må ny arbeidsgiverstrategi innarbeides i menneskelige ressurser.

En langsiktig arealstrategi vil utarbeides som en del av samfunnsplanen. Fastsatte mål, strategier og prioriteringer i kommuneplanens samfunnsdel bør reflekteres i arealstrategien, og det bør tas stilling til hvordan arealpolitikken kan bidra til å nå disse.

Kommunens helhetlige ROS-analyse vil være et relevant kunnskapsgrunnlag i arbeidet med arealstrategien. Fylkeskommunen har utarbeidet et kartbasert arealregnskap. I tillegg ble det utarbeidet et arealregnskap for Kristiansund kommune i forbindelse med forrige revisjon av kommuneplanens arealdel. Dette blir et viktig grunnlag å bygge videre på, og som arealstrategien bør baseres på.

Vår visjon er Kristiansund kommune - i medvind uansett vær. Kommunens visjon, grunnverdier og leveregler utgjør kommunens verdigrunnlag. Verdigrunnlaget skal være:

- Kommunens vilje og evne til å bygge opp og videreutvikle et godt omdømme.
- Retningsgivende for arbeidsgiver i møte med kommunens medarbeidere, og komme til uttrykk gjennom ledelse og medarbeiderskap.

Etisk kvalitet på tjenesteyting og myndighetsutøvelse er en forutsetning for at innbyggerne og andre interessegrupper skal ha tillit til kommunen. Målet er at alle ansatte og folkevalgte skal være seg dette bevisst. God etisk standard skal prege alle i møte med omverdenen, samt i etterlevelse av regelverk og kontrollsystemer.

7.3: Planprosessen med frister og deltakere

I Kristiansund kommune er arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel forankret hos kommunedirektøren og strategisk ledergruppe. Flere fra administrasjonen vil ha sentrale roller innenfor spesifikke områder som for eksempel samfunnsutvikling, virksomhetsstyring, næring, bærekraft, folkehelse, oppvekst og helse og omsorg. Det vil være samfunnsutvikling under kommunedirektørens kontor som er saksansvarlig.

Plansamarbeid på Nordmøre med sine ressurser vil være en god bidragsyter under hele arbeidet. Revidering av kommuneplanens samfunnsdel behandles og forankres i formannskapet, og vedtas av bystyret.

Fremdriftsplan

Aktivitet	Tidsperiode
Utarbeide forslag planstrategi med planprogram samfunnsdelen	Mai–august 2023
Politisk sak forslag planstrategi og planprogram med vedtak offentlig ettersyn/høring	August 2023
Høringsperiode 6 uker	August–oktober 2023
Bearbeiding av høringsinnspill og merknader planstrategi og planprogram revisjon samfunnsdel	November 2023–februar 2024
Felles folkevalgtedag for plansamarbeid på Nordmøre	Januar 2024
Vedtak av planstrategi med planprogram samfunnsdelen av det nye bystyret	Mars 2024
Gjennomføre planprosess kommuneplanens samfunnsdel med medvirkning	Mars–mai 2024
Revidering kommuneplanens samfunnsdel gjennomført	Juni 2024
Vedtak om offentlig ettersyn og høring kommuneplanens samfunnsdel	Juni–august 2024
Høringsuttalelser legges inn og politisk behandles	September–november 2024
Revidert kommuneplanens samfunnsdel 2024–2036 vedtas	November 2024
Innarbeidelse i handlingsprogrammet	September–desember 2024

7.4: Medvirkning

I planforslaget skal vi legge til rette for medvirkning. I plan- og bygningsloven §5-1 forstås medvirkning som befolkningens rett til å være med å planlegge sin fremtid, samtidig som den er fleksibel og legger opp til medvirkning tilpasset ulike plantyper og planprosesser.

Ved forrige revidering ble det ikke lagt opp til en omfattende medvirkningsprosess, men både formannskapet og bystyret medvirket i forhold til spissing av bærekraftsmål, satsingsområder, hovedmål og strategier. Bystyret la ut forslag til revidert kommuneplan, samfunnsdel 2020–2032 til offentlig høring oktober 2020. Annonse om offentlig høring ble kunngjort i Tidens krav og artikkel på kommunens hjemmeside om offentlig høring ble delt på andre sosiale medier.

Gode politiske prosesser i form av verksteder eller lignende lagt til ordinære møter, vil være avgjørende for en god planprosess. Politisk diskusjon omkring utfordringer, mål og prioriteringer sikrer forankring av plana. Møre og Romsdal Fylkeskommune og Statsforvalteren i Møre og Romsdal kan eventuelt delta i utvalgte prosesser.

Tilstrekkeligheten i forhold til medvirkning er vurdert. Det legges dermed opp til gjennomgang og konkretisering av hovedmål og strategier i de allerede etablerte politiske utvalg kommunen har. For å oppnå en bred forankring er deltakelse og involvering av politikere underveis i planprosessen viktig. Hovedutvalgene, Ungdomsrådet, Eldrerådet, Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne, barn og unges representant, formannskapet og bystyret blir sentrale medvirkningsdeltakere. Kommunens egne fagavdelinger vil også være viktige samspillaktører i planprosessen. Informasjonskanaler som kommunens nettside og facebookside vil bli brukt under planprosessen. Det vil også være annonsering i lokalavisen Tidens Krav. Plan og bygningslovens bestemmelser om høring og offentlig ettersyn vil bli fulgt.

7.5: Behov for utredning

Kommunen tar ikke sikte på å gjøre større utredninger knyttet til dette planarbeidet. Utredningsbehovet er langt på vei ivaretatt i eksisterende dokumenter som kommunens styringsdokumenter, fylkeskommunens kunnskapsgrunnlag "Utfordringer og muligheter for Møre og Romsdal mot 2030", regionalanalyse, grunnlagsdokument Nordmøre, U4SSC, fylkesstatistikken 2023 og kommunestatistikken 2023. Folkehelseprofilen 2023 for Kristiansund kommune og det pågående arbeidet med folkehelseoversikten er også dekkende. Utredninger innenfor de ulike tematiske planene som skal utarbeides i henhold til planstrategien vil være beslutningsrelevante.

For arbeidet med arealstrategien er det behov for å videreutvikle vårt eksisterende arealregnskap, samt det arealregnskapet som er utarbeidet av fylkeskommunen. For øvrig er det kunnskapsgrunnlaget som ble utarbeidet i forbindelse med forrige arealstrategi og revisjon av kommuneplanens arealdel dekkende, og det trengs kun å oppdatere dette noe.

Det vil være viktig å kunne ha et tydelig og avgrenset planprogram som de delaktige kan forholde seg til slik at vi kan gjennomføre revisjon innenfor rimelig tids- og ressursbruk. Hensikten med planarbeidet er å skaffe strategisk oversikt og tydeligere prioriteringer som igjen skal være førende for kommende plan- og utviklingsarbeid.

8.: Kilder og kunnskapsgrunnlag

Nasjonale forventninger

Staten har gjennom Kongelig resolusjon 14. mai 2019 vedtatt «Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023». Dette dokumentet inngår i det rullerende plansystemet og er hjemlet i plan- og bygningsloven § 6-1. De nasjonale forventningene skal følges opp i kommunenes arbeid med planstrategier og planer.

[Oversikt over nasjonale forventninger finnes på nettsiden til Regjeringa.no.](#)

Regional planstrategi og fylkesplanen

Regional planstrategi skal redegjøre for viktige regionale utviklingstrekk og utfordringer, vurdere langsiktige utviklingsmuligheter og ta stilling til langsiktige utviklingsmål og hvilke spørsmål som skal tas opp gjennom videre regional planlegging. Regional planstrategi blir utarbeidet parallelt med de lokale planstrategiene og skal forhåpentlig sikre gode sammenhenger. Også den regionale planstrategien må ta hensyn til de nasjonale forventningene.

Fylkesplanen er den overordnede planen for samfunnsutvikling i Møre og Romsdal. Planen skal gi fylkeskommunen, kommunale og regionale styringsmakter, næringsliv, institusjoner og organisasjoner i fylket et prioriterings- og beslutningsgrunnlag. Plan skal også medvirke til godt samarbeid og samhandling i fylket.

[Oversikt over regionale planer finnes på nettsiden til Møre og Romsdal fylkeskommune.](#)

Kilder

Nordmøre IPR: [Kunnskapsgrunnlag Nordmøre - grunnlagsdokument Nordmøre \(nipr.no\).](#)

Klimautvalget 2050: [Klimakrisen løses ikke hvis ikke også naturkrisen blir løst. Ytterligere nedbygging av natur og arealer må begrenses. \(regjeringen.no/klimautvalgets-rapport\).](#)

Regional Analyse Nordmøre: [Regional analyse for Nordmøre, Telemarksforskning \(regional analyse.no\).](#)

Plan- og bygningsloven: [Lov om planlegging og byggesaksbehandling \(plan- og bygningsloven - lovdata.no\).](#)

Rita Nerland (21.11.2022): [Vi trenger en bærekraftig bærekraft \(Kommunal rapport.no\).](#)

FN: [Slik påvirker Ukraina-krigen internasjonal handel og utvikling \(fn.no\).](#)

Nasjonale forventninger 2023–2027: [Nye nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging \(regjeringen.no\).](#)

Møre og Romsdal fylkeskommune: [Kunnskapsgrunnlag om kompetansebehov i Møre og Romsdal \(mrfylke.no\).](#)

Nordmøre IPS: [Kunnskapsgrunnlag Nordmøre - arealregnskap \(nipr.no\).](#)